

ФОНДИ ҚАРЗИИ ХУРДИ «ИМОН»

Ҳисоботи молиявӣ
барои соле, ки 31 декабри соли 2019 ба
охир расид

ва ҳисоботи аудиторони мустақил

ФОНДИ ҚАРЗИИ ХУРДИ “ИМОН”

МУНДАРИЧА

Саҳифа

ИЗҲОРОТИ РОҲБАРИЯТ ОИДИ МАСЪУЛИЯТИ ИҶРОИШ ВА ТАСДИҚИ ҲИСОБОТИ МОЛИЯВӢ БАРОИ СОЛЕ, КИ 31 ДЕКАБРИ СОЛИ 2019 БА ОХИР РАСИД:	3
ҲИСОБОТИ АУДИТОРОНИ МУСТАҚИЛ	4-5
ҲИСОБОТИ МОЛИЯВӢ БАРОИ СОЛЕ, КИ 31 ДЕКАБРИ СОЛИ 2019 АНҚОМ ЁФТ:	
Ҳисоботи оиди фоида ё зарар ва дигар маҷмӯи даромадҳо	6
Ҳисоботи оиди вазъи молиявӣ	7
Ҳисоботи оиди тағйиротҳо дар сармоя	8
Ҳисоботи оиди ҳаракати воситаҳои пулӣ	9-10
Тавзеҳот ба ҳисоботи молиявӣ	11-45

ФОНДИ ҚАРЗИИ ХУРДИ “ИМОН”

ИЗҲОРОТИ РОҲБАРИЯТ ОИДИ МАСЪУЛИЯТИ ИҶРОИШ ВА ТАСДИҚИ ҲИСОБОТИ МОЛИЯВӢ БАРОИ СОЛЕ, КИ 31 ДЕКАБРИ СОЛИ 2019 БА ОХИР РАСИД

Тасдиқоти дар поён овардашуда, ки бояд бо тавсифи уҳдадорихои аудиторони мустақил якҷоя баррасӣ гардад, барои гузоштани ҳудуд байни масъулияти аудиторони мустақил ва масъулияти роҳбарият нисбати ҳисоботи молиявии Фонди қарзии хурди “ИМОН” (минбаъд - “Ширкат”) ба амал оварда шудааст.

Роҳбарияти Ширкат барои омодакунии ҳисоботи молиявӣ масъулият ба зимма мегирад, ки он вазъи молиявӣ, натиҷаҳои фаъолият, гардиши воситаҳои пулӣ ва тағйироти дар сармояи Ширкат баамаломадаро дар давоми соли, ки 31 декабри соли 2019 анҷом ёфтааст, мутобиқи Стандартҳои байналмилалӣ ҳисоботи молиявӣ (минбаъд - СБҲМ) ба таври воқеъбинона ва ҳамачиҳата инъикос намудааст.

Дар рафти омодакунии ҳисоботи молиявӣ роҳбарият барои иҷроиши корҳои зерин масъулият ба зимма мегирад:

- интихоби принципҳои муносиби баҳисобгирии муҳосибӣ ва истифодаи пайдарҳами онҳо;
- истифодаи баҳогузори ва ҳисобу китоби асоснок;
- риояи талаботҳои СБҲМ; ва
- омодакунии ҳисоботи молиявӣ аз нуқтаи назари имконпазирии фарзияе, ки Ширкат фаъолияти худро дар оянда низ давом дода метавонад (ба истиснои ҳолатҳое, ки амалидошти чунин фарзия бо қонун манъ карда шудааст).

Роҳбарият барои иҷроиши корҳои зерин низ масъулият ба зимма мегирад:

- таҳияву татбиқ кардан ва таъмин намудани амалкарди самаранок ва боэътимоди низоми назорати дохилӣ дар Ширкат;
- истифода намудан аз низоми баҳисобгирии муҳосибие, ки имкон медиҳад ҳар лаҳза дар бораи вазъи молиявии Ширкат маълумоти ба дараҷаи кофӣ аниқ омода гардида, мутобиқати ҳисоботи молиявӣ ба талаботи СБҲМ таъмин карда шавад;
- бурдани баҳисобгирии муҳосибӣ дар мувофиқа бо қонунгузори ва стандартҳои баҳисобгирии муҳосибии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва талаботҳои Бонки миллии Тоҷикистон;
- чиҳати таъмини ҳифзи дороиҳои Ширкат дар доираи салоҳияти худ чораандешӣ намудан; ва
- ошкор намудан ва пешгирӣ кардани ҳодисаҳои қаллобиву фиребгарӣ, хатоҳо ва сӯиистифодабарихо.

Ҳисоботи молиявии мазкур барои соли, ки 31 декабри соли 2019 анҷом ёфтааст, аз ҷониби Роҳбарияти Ширкат дар таърихи 3 апрели соли 2020 тасдиқ карда шуд.

Аз номи Роҳбарияти Ширкат

Пулатова Муяссар Таджибаевна
Директор

3 апрели соли 2020
ш. Хучанд, Ҷумҳурии Тоҷикистон

Маҳкамов Миршакар Мирсаидович
Сармуҳосиб

3 апрели соли 2020
ш. Хучанд, Ҷумҳурии Тоҷикистон

ҲИСОБОТИ АУДИТОРОНИ МУСТАҚИЛ

Ба Шӯрои Парасторон ва Роҳбарияти Фонди қарзии хурди “ИМОН”:

Ақидаи аудитор

Мо аудити ҳисоботи молиявии замимагардидаи Фонди қарзии хурди “Имон” (минбаъд - Ширкат)-ро ба амал овардем, ки он ҳисоботҳои зеринро дар бар мегирад: ҳисобот оиди вазъи молиявӣ ба ҳолати 31 декабри соли 2019, ҳисобот оиди фоида ва зарар ва дигар маҷмӯи даромадҳо, ҳисобот оиди тағйиротҳо дар сармоя ва ҳисобот оиди ҳаракати воситаҳои пулӣ дар давоми соли, ки дар таърихи зикргардида ба анҷом ёфтааст; инчунин ҳисоботи мазкур ошкоркунии принципҳои асосии сиёсати баҳисобгирӣ ва тавзеҳоти дигарро дар бар мегирад.

Аз рӯи ақидаи мо, ҳисоботи молиявии замимашаванда вазъи молиявии Ширкатро ба ҳолати 31 декабри соли 2019, инчунин натиҷаи фаъолият ва ҳаракати воситаҳои пулии онро дар соли, ки дар санаи ишорагардида анҷом ёфтааст, мутобиқи Стандартҳои байналмилалӣ ҳисоботи молиявӣ (СБҲМ) ба таври эътимодбахш ва ҳамаҷониба инъикос намудааст.

Асос барои ақида додан

Мо аудитро мутобиқи Стандартҳои байналмилалӣ аудит ба амал овардем (минбаъд – “СБА”). Масъулияти мо мутобиқи ин стандартҳо минбаъд дар ақидаи мо дар қисмати “Масъулияти аудиторон нисбати ҳисоботи молиявӣ” шарҳ дода мешавад. Мо аз Ширкат тибқи “Кодекси одоби муҳосибони касбӣ”-и Шӯрои стандартҳои байналмилалӣ одоби муҳосибон (минбаъд “Кодекси ШСБОМ”) ва талаботҳои одобие, ки ба аудити мо нисбати ҳисоботи молиявӣ дар Чумхурии Тоҷикистон дахл дорад, мустақил мебошем ва дигар ўҳдадорӣҳои одобиро тибқи ҳамин талаботҳо ва кодекси ШСБОМ иҷро намудем. Мо гумон дорем, ки далелҳои аудитории дастраснамудаи мо кифояанд, то ин ки мо дар бораи ҳисоботи молиявии мазкур ақидаи муайяни худро ифода карда тавонем.

Бобе, ки ҷолиби диққат аст

Мо ба Тавзеҳоти 12 “Қарзҳо ба мизочон” диққатро ҷалб менамоем, ки тибқи он, Ширкат барои зарари эҳтимолии қарзӣ аз рӯи қарзҳои додашуда дар санаи 31 декабри солҳои 2019 ва 2018 ба андозаи 1,253 ҳазор сомонӣ ва 897 ҳазор сомонӣ захира ҳисоб кардааст. Ширкат захираи зарари эҳтимолии қарзӣ аз рӯи қарзҳо ба мизочонро мутобиқи СБҲМ 9 “Воситаҳои молиявӣ” танҳо ба ҳолати 31 декабри соли 2019 ҳисоб кардааст. Ҳамин тавр, захираи зарари эҳтимолии қарзӣ аз рӯи қарзҳо ба мизочон ба ҳолати 31 декабри соли 2019 тибқи СБҲМ 9 ҳисоб карда шудааст, захираи зарари эҳтимолии қарзӣ аз рӯи қарзҳо ба мизочон ба ҳолати 31 декабри соли 2018 бошад мувофиқи СБҲМ 39 “Воситаҳои молиявӣ: Эътироф ва ченкунӣ” ҳисоб карда шудааст, ки аз усули СБҲМ 9 фарқ мекунад.

Мо инчунин ба Тавзеҳоти 13 “Фаъолияти қатъгардида” диққатро ҷалб менамоем, ки мутобиқи он арзиши тавозунии сармоягузорӣ ба ҳолати 31 декабри соли 2019 87,182 ҳазор сомониро ташкил медиҳад. Бо назардошти СБҲМ 5 “Дороиҳои ғайригардони барои фуруш таъиншуда ва фаъолияти қатъгардида” банди 1 (а) дороиҳое, ки ба меъёрҳои ҳамчун фуруш таснифшуда мувофиқа мекунанд, бояд бо арзиши камтарин аз байни арзиши тавозунӣ ва арзиши одилонае, ки харочотҳои фуруши он аз он кам карда мешаванд, арзёбӣ карда шавад”. Дар сурати набудани бозори кушод дар Тоҷикистон муайянкунии арзиши бозорӣ чунин сармоягузорӣ ниҳоят душвор аст.

Масъулияти роҳбарият ва шахсони масъул нисбати идоракунии корпоративӣ ва ҳисоботи молиявӣ

Роҳбарият барои омодакунии ҳисоботи молиявӣ ва мутобиқати он ба СБҲМ масъулият ба зимма дорад. Масъулияти мазкур инҳоро дар бар мегирад: таъсис додан, татбиқ намудан ва дастгирӣ кардани назорати дохилӣ аз рӯи омодакунӣ ва аниқу воқеӣ пешниҳод кардани ҳисоботи молиявӣ бидуни таҳрифи назаррасе, ки дар натиҷаи сӯиистифодаи молиявӣ ва хатоҳо ба амал омада бошанд. Дар омодакунии ҳисоботи молиявӣ роҳбарият оиди баҳогузори қобилияти Ширкат барои фаъолияти қатънашаванда, ошкоркунии масъалаҳои ба фаъолияти қатънашаванда татбиқкунанда, истифодаи принципҳои асосии баҳисобгирии ташкилотҳои фаъолиятшон қатънашаванда масъулиятнок мебошад, танҳо ба истиснои мавридҳои, ки роҳбарият нияти барҳамдиҳии Ширкат, қатъ намудани амалиётҳо ё бе мавҷудияти ягон асоси воқеӣ ба ҳамин тавр рафтор карданро дошта бошад. Шахсони масъул нисбати идоракунии корпоративӣ ҳамчунин барои назорати ҷараёни ҳисоботи молиявии Ширкат масъулиятнок ба ҳисоб меравад.

Масъулияти аудиторон нисбати аудити ҳисоботи молиявӣ

Мо аудитро бо мақсади ба даст овардани эътимоди қавӣ бобати он ки ҳисоботи молиявӣ таҳрифоти назаррас надорад, амалӣ намудаем ва ҳисоботи молиявӣ ки ақидаҳои моро иброз менамоянд, пешниҳод менамоем. Боварии қатъӣ сатҳи баланди боварӣ мебошад, лекин кафолат наметад, ки аудит дар асоси СБА хамеша таҳрифоти назаррасро ошкор месозад. Таҳрифоти назарраси ҳисоботи молиявӣ дар натиҷаи сӯиистифодаи молиявӣ ва ё содир намудани хатоҳо ба амал омада, дар мавриде назаррас ҳисобида мешавад, агар онҳо дар алоҳидагӣ ё ҳамбастагӣ тавонанд ба қарорҳои иқтисодии шахсони ба таҳияи ҳисоботи молиявӣ машғул буда, таъсир расонанд.

Дар доираи гузаронидани аудит мутобиқи СБА мо тибқи доварии касбӣ амал намуда, скептисизми касбиро дар тамоми муддати тафтиши аудиторӣ таъмин менамоем. Мо инчунин:

- таҳрифоти назаррас дар ҳисоботи молиявӣ, ки дар натиҷаи сӯиистифодаи молиявӣ ва хатоҳо ба амал меоянд муайян ва баҳоргузори намудем, расмиёти аудити ба чунин хавфҳо ҷавобгӯро таҳия ва иҷро намудем, инчунин далелҳои, ки барои ифода намудани ақидаи аудиторӣ кофӣ ва заруранд дастрас намудем. Хавфи муайян накардани таҳрифоти назаррасе, ки дар натиҷаи роҳ додан ба хатоҳои, инчунин, сӯиистифодаи молиявӣ ба миён меоянд, метавонад маслиҳатӣ, сохтакорӣ, таҳрифоти қасдан, ё пешгӯии назорати дохилоро дар бар гирад;
- фаҳмиши назорати дохилии марбут ба аудитро бо мақсади таҳияи тартиби аудити шароити мувофиқ, на бо мақсади изҳори андеша оид ба самаранокии назорати дохилӣ Ширкат, дастрас намудем;
- бамавқеъ будани сиёсати баҳисобгирии истифодашаванда, асоснок будани амалҳои роҳбарият ва баҳоргузори пешниҳоди ҳисоботи молиявиро арзёбӣ намудем;
- доир ба мувофиқи мақсад истифода намудани асосҳои баҳисобгирии фаъолияти катънашаванда аз тарафи роҳбарият дар асоси далелҳои аудит ба даст оварда шуда, мавҷудияти номуайянии моддӣ вобаста ба воқеаҳо ва ё шароитҳое, ки метавонанд шубҳаи назаррасро оиди қобилияти Ширкат ба фаъолияти катънашаванда ба миён андозанд хулосадихӣ намудем. Агар мо оиди мавҷудияти номуайянии моддӣ хулоса барорем, ба мо лозим аст дар ҳисоботи аудитории худ диққатро доир ба эзоҳоти марбут ба ҳисоботи молиявӣ талаб намоем, ё дар мавриди нокифоя будани эзоҳоти марбут, андешаи худро тағйир диҳем. Хулосаҳои мо бо далелҳои аудитории дастраснамуда ба санаи пешниҳоди ҳисоботи аудиторӣ асос ёфтаанд. Бо вучуди ин, воқеаҳо ва ё шароитҳои оянда метавонанд сабабгори ба итмом расидани фаъолияти катънашандаи Ширкат гарданд;
- пешниҳоди умумӣ, сохтор ва мазмуни ҳисоботи молиявӣ, аз ҷумла эзоҳотро арзёбӣ намудем ва мувофиқаткунии пешниҳоди амалиётҳои асосӣ ва чорабиниҳо аз тарафи ҳисоботи молиявиро нисбат ба пешниҳоди одилона муайян намудем.

Мо бо шахсони масъул нисбати идоракунии корпоративӣ дар доираи нақша ва мӯҳлати гузаронидани санҷиш ва хулосаҳои назарраси аудит, аз ҷумла ҳар гуна камбудҳои назаррас дар назорати дохилӣ, ки мо дар давоми аудит муайян кардем, муошират намудем.

Мо инчунин ба шахсони масъул нисбати идоракунии корпоративӣ далелҳои иҷро намудани талаботҳои новобастагии худро тибқи талаботҳои одоби пешниҳод намуда, бо тамоми масъалаҳои дигари ба новобастагии мо дахлдор бо онҳо муошират намудем ва дар мавридҳои лозим кафолатҳои марбут пешниҳод намудем.

Далер Кабилов
Директор, ЧДММ “Бейкер Тилли Тоҷикистон”

Иҷозатномаи №0000063, ки аз ҷониби Бонки миллии Тоҷикистон дода шудааст.

3 апрели соли 2020
ш. Душанбе, Ҷумҳурии Тоҷикистон

ФОНДИ ҚАРЗИИ ХУРДИ “ИМОН”

ҲИСОБОТ ОИДИ ФОИДА Ё ЗАРАР ВА ДИГАР МАҶМУӢ ДАРОМАДҲО БАРОИ СОЛЕ, КИ 31 ДЕКАБРИ СОЛИ 2019 АНЧОМ ЁФТААСТ

(бо ҳазор сомони тоҷикӣ)

	Эзоҳ	Барои соли, ки 31 декабри соли 2019 анҷом ёфтааст	Барои соли, ки 31 декабри соли 2018 анҷом ёфтааст
Даромадҳои фоизӣ	4	3,909	3,721
ДАРОМАДИ СОФИ ФОИЗӢ ТО ТАШАККУЛӢБИИ ЗАХИРАҲО НИСБАТИ БЕҚУРБШАВИИ ДОРОИҲОЕ, КИ АЗ РӢИ ОНҲО ФОИЗҲО ҲИСОБ КАРДА МЕШАВАНД		3,909	3,721
Ташаккули захира барои беқурбшавии дороиҳое, ки аз рӯи онҳо фоизҳо ҳисоб карда мешаванд	12	(494)	(362)
ДАРОМАДИ СОФИ ФОИЗӢ		3,415	3,359
Даромад аз сармоягузориҳо дар ширкатҳои муттаҳидшуда	13	-	506
Харочотҳои комиссияӣ	5	(100)	(110)
Ташаккули захираҳои оиди беқурбшавии дороиҳои ғайр	15	1,171	(191)
Даромадҳои соф аз рӯи амалиётҳо бо асъори хориҷӣ	6	105	946
Дигар даромадҳои гайриамалиётӣ	7	172	(171)
ДАРОМАДҲОИ СОФИ ҒАЙРИФОИЗӢ		1,348	980
Харочотҳои амалиётӣ	8	(3,497)	(1,995)
ФОИДА ТО АНДОЗ АЗ ФОИДА		1,266	2,344
Андоз аз фоида	9	(545)	(668)
ФОИДА ДАР ДАВОМИ СОЛ		721	1,676
АМАЛИЁТИ ҚАТЪГАРДИДА			
Фоида аз сармоягузориҳо дар ширкатҳои муттаҳидшуда	13	11,137	-
ФОИДА ДАР ДАВОМИ СОЛ АЗ ФАЪОЛИЯТИ ҚАТЪГАРДИДА	13	11,137	-
Дигар маҷмӯи даромадҳо		-	-
ҲАМАГӢ МАҶМУӢ ДАРОМАДҲО		11,858	1,676

Аз номи Роҳбарияти Ширкат:

Пулатова Муяссар Таджибаевна
Директор

3 апрели соли 2020
ш. Хучанд, Ҷумҳурии Тоҷикистон

Махкамов Миршакар Мирсаидович
Сармухосиб

3 апрели соли 2020
ш. Хучанд, Ҷумҳурии Тоҷикистон

Тавзеҳоти дар саҳифаҳои 11-45 овардашуда қисми ҷудонопазири ҳисоботи молиявии мазкур мебошанд. Ҳисоботи аудиторони мустақил дар саҳифаҳои 4-5 оварда шудааст.

ФОНДИ ҚАРЗИИ ХУРДИ “ИМОН”

ҲИСОБОТ ОИДИ ВАЗЪИ МОЛИЯВӢ БА ҲОЛАТИ 31 ДЕКАБРИ СОЛИ 2019

(бо ҳазор сомони)

	Эзоҳ	Барои соли, ки 31 декабри соли 2019 анҷом ёфтааст	Барои соли, ки 31 декабри соли 2018 анҷом ёфтааст
ДОРОИҲО:			
Воситаҳо дар бонқҳо	11	4,090	9,907
Қарзҳо ба мизочон	12	20,737	15,708
Сармоягузориҳои барои фурӯш мавҷудбуда	13	87,182	76,045
Воситаҳои асосӣ	14	7,499	5,198
Дороиҳои андозии мавқуфгузашташуда	9	202	394
Дороиҳои дигар	15	543	1,185
ҲАМАГӢ ДОРОИҲО		120,253	108,437
ӮҲДАДОРИҲО ВА САРМОЯ			
ӮҲДАДОРИҲО:			
Дигар ўҳдадориҳо		73	115
		73	115
САРМОЯ:			
Захираҳои умумӣ	16	48,210	48,210
Фоидаи тақсимнашуда		71,970	60,112
		120,180	108,322
ҲАМАГӢ ӮҲДАДОРИҲО ВА САРМОЯ		120,253	108,437

Аз номи Роҳбарияти Ширкат:

Пулатова Муяссар Таджибаевна
Директор

3 апрели соли 2020
ш. Хучанд, Ҷумҳурии Тоҷикистон

Маҳкамов Миршакар Мирсаидович
Сармухосиб

3 апрели соли 2020
ш. Хучанд, Ҷумҳурии Тоҷикистон

Тавзеҳоти дар саҳифаҳои 11-45 овардашуда қисми ҷудонопазири ҳисоботи молиявии мазкур мебошанд. Ҳисоботи аудиторони мустақил дар саҳифаҳои 4-5 оварда шудааст.

ФОНДИ ҚАРЗИИ ХУРДИ “ИМОН”

ҲИСОБОТ ОИДИ ТАҒЙИРОТҶО ДАР САРМОЯ БАРОИ СОЛЕ, КИ 31 ДЕКАБРИ СОЛИ 2019 АНҶОМ ЁФТААСТ

(бо ҳазор сомони тоҷикӣ)

	Эзоҳ	Захираҳои умумӣ	Фоидои Тақсимнашуда	Сармояи умумӣ
Бақия ба 31 декабри с. 2017		46,395	60,818	107,213
Натиҷаи татбики СБХМ 9		-	(567)	(567)
Бақия ба 1 январи с. 2018		46,395	60,251	106,646
Тағйирот дар захираҳои умумӣ		1,815	(1,815)	-
Ҷамъи фоидои умумӣ		-	1,676	1,676
Бақия ба 31 декабри с. 2018		48,210	60,112	108,322
Фоида дар даври сол		-	11,858	11,858
Бақия ба 31 декабри с. 2019		48,210	71,970	120,180

Аз номи Роҳбарияти Ширкат:

Пулатова Муяссар Таджибаевна
Директор

3 апрели соли 2020
ш. Хучанд, Ҷумҳурии Тоҷикистон

Маҳкамов Миршакар Мирсаидович
Сармухосиб

3 апрели соли 2020
ш. Хучанд, Ҷумҳурии Тоҷикистон

Тавзеҳоти дар саҳифаҳои 11-45 овардашуда қисми ҷудонопазири ҳисоботи молиявии мазкур мебошанд. Ҳисоботи аудиторони мустақил дар саҳифаҳои 4-5 оварда шудааст.

ФОНДИ ҚАРЗИИ ХУРДИ “ИМОН”

ҲИСОБОТ ОИДИ ҲАРАКАТИ ВОСИТАҲОИ ПУЛӢ БАРОИ СОЛЕ, КИ 31 ДЕКАБРИ СОЛИ 2019 АНҶОМ ЁФТААСТ

(бо ҳазор сомонию тоҷикӣ)

	Эзоҳ	Барои соле, ки 31 декабри соли 2019 анҷом ёфтааст	Барои соле, ки 31 декабри соли 2018 анҷом ёфтааст
ГАРДИШИ ВОСИТАҲОИ ПУЛӢ АЗ ФАЪОЛИЯТИ АМАЛИЁТИ:			
Фоида то баҳисобгирии хароҷотҳои андоз аз фоида		12,403	2,344
Тасҳеҳот оиди:			
Ҳаракат дар захираҳо оиди беқурбшавии дороиҳое, ки нисбати онҳо фоизҳо ҳисоб карда мешаванд	12	494	362
Даромад аз фаъолияти қатъгардида	13	(11,137)	(506)
Истеҳлоки воситаҳои асосӣ ва дороиҳои ғайри моддӣ	8,14	350	47
Ҳаракат дар захираҳо оиди рухсатии истифоданашуда	8	(2)	10
Зарар оиди аз ҳисоб баровардани воситаҳои асосӣ	7	11	2
Ҳаракат дар захираҳо оиди беқурбшавии воситаҳо дар банқҳо	15	1,058	(401)
Ҳаракат дар захираҳо оиди беқурбшавии дороиҳои дарозмуддати барои фуруш нигоҳдошташуда	15	150	210
Тағйирот дар захираҳо оиди ҳисобҳо барои кабул	15	37	-
Фарқияти қурбӣ оиди амалиётҳо бо асъори хориҷӣ	6	(101)	(882)
Даромади софи фоизӣ	4	(3,909)	(3,721)
Ҳаракати воситаҳои пулӣ аз фаъолияти амалиётӣ то тағйиротҳо дар дороиҳо ва ўҳдадориҳои амалиётӣ		(646)	(2,535)
Тағйиротҳо дар дороиҳо ва ўҳдадориҳои амалиётӣ:			
Камшавии воситаҳои банқҳо		2,536	11,239
(Афзоиш)/камшавии қарзҳои ба мизочон пешниҳодшуда		(3,616)	(5,802)
Афзоиши дигар дороиҳо		263	(31)
Афзоиши дигар ўҳдадориҳо		(40)	48
(Хориҷшавии)/ воридшавии воситаҳои пулӣ аз фаъолияти амалиётӣ то андозбандӣ		(1,503)	2,919
Фоизҳои бадастовардашуда		1,842	3,194
Андоз аз фоидаи пардохтшуда		(164)	(250)
Воридшавии софи воситаҳои пулӣ аз фаъолияти амалиётӣ:		175	5,863
ГАРДИШИ ВОСИТАҲОИ ПУЛӢ АЗ ФАЪОЛИЯТИ САРМОЯГУЗОРӢ			
Хариди воситаҳои асосӣ	14	(2,659)	(4,878)
Хариди дороиҳои гайримодди	14	-	(163)
Дивидендҳои кабулшуда	13	-	766
(Хориҷшавии) софи воситаҳои пулӣ аз фаъолияти сармоягузорӣ:		(2,659)	(4,275)

ФОНДИ ҚАРЗИИ ХУРДИ “ИМОН”

ҲИСОБОТ ОИДИ ҲАРАКАТИ ВОСИТАҲОИ ПУЛӢ БАРОИ СОЛЕ, КИ 31 ДЕКАБРИ СОЛИ 2019 АНҶОМ ЁФТААСТ (ДАВОМ)

(бо ҳазор сомони тоҷикӣ)

	Эзоҳ	Барои соле, ки 31 декабри соли 2019 анҷом ёфтааст	Барои соле, ки 31 декабри соли 2018 анҷом ёфтааст
ГАРДИШИ ВОСИТАҲОИ ПУЛӢ АЗ ФАЪОЛИЯТИ МОЛИЯВӢ:			
Пардохти дивидендҳо		-	-
Хориҷшавии софи воситаҳои пулӣ аз фаъолияти молиявӣ:		-	-
АФЗОИШИ/(ХОРИҶШАВИИ) СОФИ ВОСИТАҲОИ ПУЛӢ ВА МУОДИЛҲОИ ОНҲО		(2,484)	1,588
Таъсири тағйирёбии қурби асъори хориҷӣ ба воситаҳои пулӣ ва муодилҳои онҳо		6	67
ВОСИТАҲОИ ПУЛӢ ВА МУОДИЛҲОИ ОНҲО, дар аввали сол	8	2,767	1,112
ВОСИТАҲОИ ПУЛӢ ВА МУОДИЛҲОИ ОНҲО, дар охири сол	8	289	2,767

Аз номи Роҳбарияти Ширкат:

Пулатова Муяссар Таджибаевна
Директор

3 апрели соли 2020
ш. Хучанд, Ҷумҳурии Тоҷикистон

Маҳкамов Миршакар Мирсаидович
Сармухосиб

3 апрели соли 2020
ш. Хучанд, Ҷумҳурии Тоҷикистон

Тавзеҳоти дар саҳифаҳои 11-45 овардашуда қисми ҷудонопазири ҳисоботи молиявӣ мазкур мебошанд. Ҳисоботи аудиторони мустақил дар саҳифаҳои 4-5 оварда шудааст.

ФОНДИ ҚАРЗИИ ХУРДИ “ИМОН”

ТАВЗЕҲОТ БА ҲИСОБОТИ МОЛИЯВӢ БАРОИ СОЛЕ, КИ 31 ДЕКАБРИ СОЛИ 2018 АНҶОМ ЁФТААСТ

(дар ҳазорҳо сомони тоҷикӣ, агар муқаррароти дигар набошад)

1. ИТТИЛООТИ УМУМӢ

Фонди қарзии хурди “ИМОН” (минбаъд “Ширкат”) ширкати гайритичоратии молиявии хурд буда, дар Ҷумҳурии Тоҷикистон аз соли 1999 фаъолият карда истодааст. Фаъолияти Фонди қарзии хурд аз тарафи Бонки Миллии Тоҷикистон (минбаъд “БМТ”) танзим карда мешавад.

Фонди қарзии хурд дар соли 1999 аз ҷониби Ассотсиатсияи миллии занҳои соҳибкори Тоҷикистон дар ҳамкорӣ бо Ташкилоти байналхалқии “Mercury Corps” ҳамчун барномаи гайритичорати “Маблағгузори хурд дар Тоҷикистон” таъсис дода шуд, ки дар он аввалин бор дар бозори Ҷумҳурии Тоҷикистон усулҳои байналмилалӣ маблағгузори хурд татбиқ карда шуд. Фаъолияти барнома аз ҷониби Ассотсиатсияи миллии занҳои соҳибкори Тоҷикистон ва Ташкилоти байналхалқии “Mercury Corps” то соли 2004 бо сабаби норасоии меъёрҳои зарурии қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон танзим карда шуд. Дар соли 2004, пас аз қувваи амали пайдо намудани қонуни нав “Дар бораи маблағгузори хурд дар Тоҷикистон”, роҳбарияти барнома қарор қабул кард, ки фонди қарзии хурди “ИМОН”-ро таъсис диҳад. Фонди қарзии хурд дар солҳои 2005-2008 фаъолияти хуб дар соҳаи маблағгузори хурд дошта, то 25 июли соли 2008, вақте ташкилоти қарзии хурд “ИМОН ИНТЕРНЕТШНЛ” ташкил карда шуд, ки ҳамаи молу воситаҳои Фонд ба ӯ дода шудааст.

Фонди қарзии хурди “ИМОН” дар Кумитаи андози назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон 23 июли соли 2012 тахти рақами 5110002526 ба қайд гирифта шудааст. Иҷозатнома аз ҷониби Бонки миллии Тоҷикистон 14 декабри соли 2012 дода шудааст.

Ҳадафи асосии Фонди қарзии хурд пешниҳоди қарзҳои манзилӣ ва лизингӣ мебошад.

Ширкат аз рӯи суроғаи зерин ба қайд гирифта шуда, дар ҳуди ҳамин суроға ҷойгир аст: Ҷумҳурии Тоҷикистон, Вилояти Сугд, ш. Хучанд, микрорайони 19, хонаи 7а. Фонд дар сармояи оинномавии Чамъияти саҳҳомии пӯшидаи ташкилоти амонатии қарзии хурди “ИМОН ИНТЕРНЕТШНЛ” (минбаъд “Ташкилоти алокаманд”) сахми назаррас дорад. Ташкилот алокаманд аз рӯи суроғаи зерин ба қайд гирифта шуда, дар ҳуди ҳамин суроға ҷойгир аст: Ҷумҳурии Тоҷикистон, Вилояти Сугд, ш. Хучанд, микрорайони 17, хонаи 2. Саридораи Ширкат дар шаҳри Хучанд ҷойгир аст.

Теъдоди кормандони Ширкат ба санаи 31 декабри солҳои 2019 ва 2018 15 ва 16 нафарро мутаносибан ташкил намуд.

Ба таърихи 31 декабри солҳои 2019 ва 2018 ҳайати Муассисони Ширкат чунин буд:

1. Ташкилоти байналхалқии “Mercury Corps”, ки аз рӯи суроғаи Ҷумҳурии Тоҷикистон, ш. Душанбе, кучаи Н. Махсум, хонаи 21 ҷойгир буда, дар Вазорати адлияи Ҷумҳурии Тоҷикистон соли 2008 ба қайд гирифта шудааст, сертификат №888А аз 1-уми ноябри соли 2012.
2. Ассотсиатсияи миллии занҳои соҳибкори Тоҷикистон, ки аз рӯи суроғаи Ҷумҳурии Тоҷикистон, ш. Хучанд, кучаи Фирдавси, хонаи 123-3 ҷойгир буда, дар Вазорати адлияи Ҷумҳурии Тоҷикистон соли 2007 ба қайд гирифта шудааст, сертификат №497 “А” аз 25-уми декабри соли 2007.

Ҳисоботи молиявии мазкур аз ҷониби Роҳбарияти Ширкат 3 апрели соли 2020 тасдиқ карда шудааст.

2. ПРИНСИПҲОИ ПЕШНИҲОДКУНИИ ҲИСОБОТ

Принсипҳои асосии баҳисобгирии муҳосибӣ

Ҳисоботи мазкури молиявии Ширкат мутобиқи Стандартҳои байналмилалӣ ҳисоботи молиявӣ (минбаъд СБҲМ), ки аз ҷониби Кумитаи Стандартҳои байналмилалӣ ҳисоботи молиявӣ ва тибқи Тавзеҳот, ки аз ҷониби Кумитаи оид ба шарҳи Стандартҳои байналмилалӣ ҳисоботи молиявӣ интишор гардидаанд, таҳия карда шудааст.

Ҳисоботи молиявии мазкур дар ҳазорҳо сомонӣ пешниҳод шудааст, агар муқаррароти дигар набошад. Ҳисоботи мазкури молиявӣ дар асоси принципи арзиши таърихӣ таҳия гардидааст, ба истиснои баҳогузорию воситаҳои алоҳидаи молиявӣ, ки аз рӯи арзиши одилона ба ҳисоб гирифта шудаанд.

Асъори функционалӣ ва асър барои пешниҳодкунӣ

Моддаҳои, ки ба ҳисоботи молиявии Ширкат ворид карда шудаанд, бо истифода аз асъоре баҳогузори карда мешаванд, ки онҳо моҳияти иқтисодии вазъу ҳолатҳои марбут ба Ширкати мазкурро аз ҷама беҳтар инъикос мекунанд (минбаъд- “асъори функционалӣ”). Сомонии тоҷикӣ (минбаъд- “сомонӣ”) асъори функционалӣ ва асър барои пешниҳодкунии ҳисоботи молиявии мазкур маҳсуб мегардад.

3. ПРИНЦИПҲОИ АСОСИИ СИЁСАТИ БАҲИСОБГИРӢ

Эътироф ва баҳодиҳии воситаҳои молиявӣ

Дороиҳои молиявӣ ва ўҳдадориҳои молиявӣ дар ҳисобот оиди вазъи молиявии Ширкат дар сурате инъикос меёбанд, ки агар Ширкат аз рӯи шартнома нисбати воситаи марбути молиявӣ ҳамчун тараф баромад намояд. Ширкат хариду фурӯши дороиҳои молиявӣ ва ўҳдадориҳоро, ки хусусияти муттасили доранд, аз рӯи санаи ҳисобикунӣ инъикос менамояд.

Дороиҳои молиявӣ ва ўҳдадориҳо дар ибтидо аз рӯи арзиши одилона инъикос карда мешаванд. Арзиши ибтидоии дороиҳои молиявӣ ва ўҳдадориҳое, ки онҳо дороиҳои молиявӣ ва ўҳдадориҳои тавассути фоида ё зарар аз рӯи арзиши одилона баҳисобгирифташаванда нестанд, дар доираи маблағи хароҷоти амалиётӣ, ки бевосита бо харидорӣ ё таъсис додани дороиҳои молиявӣ ва ё интишори ўҳадориҳои молиявӣ вобастаанд, таҳрир карда мешаванд. Принципиҳои баҳогузорию минбаъдаи арзиши дороиҳои молиявӣ ва ўҳдадориҳо дар муқаррароти марбути сиёсати баҳисобгирӣ, ки дар поён пешниҳод мегарданд, шарҳ дода мешаванд.

Ширкат дороиҳои молиявии худро ба категорияҳои асосии зерин тасниф кардааст:

- Дороиҳои молиявӣ, ки бо арзиши истехлоқӣ баҳо дода мешавад;
- Дороиҳои молиявӣ, ки бо арзиши одилона тавассути дигар маҷмӯи даромадҳо (ДМД) баҳо дода мешавад;
- Дороиҳои молиявӣ, ки бо арзиши одилона тавассути фоида ва зарар баҳо дода мешавад

Воситаҳои қарзӣ

Тасниф ва баҳисобгирии минбаъдаи воситаҳои қарзӣ вобаста аст аз:

- а) Бизнес-моделҳои Ташклот, ки ҳангоми идораи воситаҳои қарзӣ истифода мебарад;
- б) Хислати дороиҳои молиявӣ, ки ба гардиши воситаҳои пулӣ тибқи шартнома пайваст аст;

Бизнес-модел

Бизнес-модел воситаеро муайян мекунад ки Ширкат тавассути он дороиҳои молиявии худро барои ташкили воридоти воситаҳои пулӣ идора менамояд. Бизнес-моделҳои истифодашуда, воридоти воситаҳои пулӣ дар натиҷаи қабули воситаҳои пулӣ дар асоси шартнома ё фуруши дороиҳои молиявӣ, ва ё дар натиҷаи ҳардуи амалиёт ба вучуд меоянд, муайян менамояд.

Ширкат дар давоми фаъолият метавонад моделҳои гуногуни идоракунии дороиҳои молиявиро истифода барад. Тибқи стратегияи тараққиёти Ширкат ва маҳдудияти механизмҳои бозорӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон, пешбинӣ мешавад, ки қисми зиёди дороиҳои молиявӣ дар ҷаҳорҷубаи модели воридшавии воситаҳои пулии шартномавӣ нигоҳ дошта мешаванд

Шарти SPPI

Бо мақсади баҳодиҳии шартҳои дороии молиявӣ Ширкат барои ҳар як дороии молиявӣ SPPI тест мегузаронад (минбаъд “тест SPPI”). Дар раванди гузаронидани ин баҳодиҳӣ Ширкат мутобиқати воридшавии воситаҳои пулии шартномавӣ бо механизми асосии қарздиҳиро, яъне фоизҳо танҳо арзишҳои муваққатии пул, хавфи қарзӣ, дигар хавфҳо ва фоидаҳои шартномаи асосии қарзро дар бар мегиранд, ба ҳисоб мегирад. Дар ҳолатҳои шартҳои шартномавӣ хавф ва ноустуворӣ, ки ба механизми асосии қарздиҳӣ мутобиқ дар бар мегиранд, дорои молиявӣ ҳамчун бо арзиши одилона тавассути фоида ва зарар баҳо додашаванда тасниф карда мешаванд.

Дар асоси ин омил Ширкат воситаҳои қарзии худро ба се категорияи минбаъда тақсим мекунад:

Дороиҳои молиявӣ, ки бо арзиши истехлоқӣ баҳо дода мешавад:

а) Дороиҳои молиявӣ, ки дар раванди бизнес модел нигоҳ дошта мешавад, ба мақсади нигоҳ доштани дороиҳо барои ворид намудани воситаҳои пулии дар шартнома мебошад. пешбинишудабо арзиши истехлоқӣ баҳо дода мешавад.

б) Шартҳои шартномавии дороии молиявӣ дар муҳлати муайяншуда ворид шудани воситаҳои пулиро, ки асосан пардохти маблағи қарзи асосӣ ва фоиз аз қисми пардохт нашудаи қарзи асосӣ мебошанд, таъмин менамоянд.

Арзиши тавозунии ин дороиҳо вобаста ба зарарҳои қарзии пешбинишуда тасҳеҳ карда мешавад. Даромадҳои фоизӣ аз ин дороиҳои молиявӣ бо истифода аз усули меъёри самараноки фоизӣ ба “Даромадҳои фоизӣ” ҳамроҳ карда мешавад

Дороиҳои молиявӣ, ки бо арзиши одилона тавассути дигар маҷмӯи даромадҳо (ДМД) баҳо дода мешавад:

а) Дорои дар раванди бизнес-модел, идоракунии дороиҳо бо мақсади ворид шудани воситаҳои пулии пешбинишуда дар асоси шартнома ва инчунин бо мақсади фуруши ин дороиҳои молиявӣ нигоҳ дошта мешавад.

б) Шартҳои шартномавии дороии молиявӣ дар муҳлати муайяншуда ворид шудани воситаҳои пулиро, ки асосан пардохти маблағи қарзи асосӣ ва фоиз аз қисми пардохт нашудаи қарзи асосӣ мебошанд, таъмин менамоянд.

Тағйирёбии арзиши тавозуни дар таркиби дигар маҷмӯи даромадҳо эътироф карда мешавад. Эътирофи зарарҳои қарзии пешбинишуда, даромадҳои фоизӣ ва тағйирёбии арзиши аъсори хориҷӣ дар таркиби фоида ва зарар мешавад. Вақти аз эътибор соқит намубани дорой, фоида ва зарари дар дигар маҷмӯи даромадҳо эътирофшуда ба фоида ва зарар тасниф карда мешавад. Даромадҳои фоизӣ аз ин дороиҳои молиявӣ бо истифода аз усули меъёри самараноки фоизӣ ба “Даромадҳои фоизӣ” ҳамроҳ карда мешавад.

Дороиҳои молиявӣ, ки бо арзиши одилона тавассути фоида ва зарар баҳо дода мешавад:

Ширкат дороиҳои молиявӣ, ки бо арзиши одилона тавассути фоида ва зарар баҳо дода мешавад ҳамон дороиҳои молиявиеро ворид мекунад, ки ба шартҳои ки бо арзиши истехлоқӣ баҳо дода шаванда ва бо арзиши одилона тавассути дигар маҷмӯи даромадҳо (ДМД) баҳо дода шаванда мутобиқ нест. Фоида ва зарари сармоягузори қарзӣ, ки бо арзиши одилона тавассути фоида ва зарар баҳо дода мешаванд ва ба таркиби воситаҳои хеджкунонӣ дохил намешаванд дар ҳисобот оиди фоида ва зарар ҳамчун “Даромадҳои софи тиҷоратӣ” дар ҳамон даврае, ки пайдо шуданд инъикос менамояд. Даромадҳои фоизӣ аз ин дороиҳои молиявӣ бо истифода аз усули меъёри самараноки фоизӣ ба “Даромадҳои фоизӣ” ҳамроҳ карда мешавад.

Ҳангоми эътирофи аввалияи дороии молиявӣ Ширкат метавонад бо хоҳиши худ, бе ҳуқуқи аз нав таснифкунӣ, ҳамчун бо арзиши одилона тавассути фоида ва зарар баҳо додашаванда тасниф кунад, агар ин барои бартараф ё куллан кам намудани пайдарҳам набудани муносибат ба баҳодиҳӣ ва эътирофи дороиҳои молиявӣ, ки минбаъд аз якҷанд асосҳои баҳодиҳии дорой ё уҳдадорӣ инчунин фоида ва зарари бо он вобаста ба вучуд меомад.

Дороиҳои молиявии ба ягон категория муайян нашуда ба категорияи дороиҳое, ки бо арзиши одилона тавассути фоида ва зарар баҳо дода мешавад, ворид карда мешавад.

Воситаҳои саҳҳомӣ

Ширкат сармоягузориҳо ба воситаҳои саҳҳомиро бо арзиши одилона арзёбӣ мекунад, ки тағйироти он дар фоида ё зарар ба инобат гирифта мешавад, ба истиснои ҳолатҳое ки роҳбарияти Ширкат дар эътирофи аввалин сармоягузориҳо дар таркиби арзиши одилона тавассути дигар маҷмӯи даромадҳо ҳисоб карда шавад.

Фоида ё зарар аз сармоягузориҳо, ки бо дарназардошти арзиши одилона аз рӯи фоида ё зарар муайян шудаанд, дар дохили “Даромади софи тиҷоратӣ” дар ҳисобот оид ба фоида ва зарар сабт мешаванд.

Азнавгурӯҳбандӣ

Ширкат дороиҳои молиявиро танҳо ва танҳо ҳангоми ба бизнес-моделҳои барои идоракунии дороиҳои молиявӣ истифодашаванда, ки ба дороиҳои мазкур таъсир мерасонанд, тағйирот ворид намудан, ва агар ин тағйирот нисбат ба амалиётҳои Ширкат назаррас бошад, азнавгурӯҳбандӣ карда мешавад. Агар Ширкат дороиҳои молиявиро азнавгурӯҳбандӣ кунад, азнавгурӯҳбандӣ дурнамоёна аз рӯзи азнавгурӯҳбандӣ амалӣ мешавад. Ширкат фоида, зарар ё фоизҳои пеш эътироф намудаашро аз нав ҳисоб намекунад.

Қаъ кардани эътирофкунии дороиҳо ва ўҳдадориҳои молиявӣ

Нишон додани дороиҳои молиявӣ (ё, агар роиҷ бошад, қисми дороиҳои молиявӣ ё қисми гурӯҳи дороиҳои молиявӣ) вақте қаъ мешавад, ки:

- Амалкунии ҳуқуқи аз дорой гирифтани воситаҳои пулӣ қаъ шуд;
- Ширкат ҳуқуқи аз дороиҳо гирифтани воситаҳои пулиро ба интиқол дод ё ҳуқуқи аз дорой гирифтани воситаҳои пулиро ба худ гузошт вале барои бе таъхири назарраси шахси сеюм аз руи созишномаи “гузариш” пардохт кардани онҳоро ба ўҳда гирифт; ва
- Ширкат ё (а) амалан ҳамаи хавфҳо ва даромадҳои дороиро интиқол дод, ё (б) интиқод надод, амалан ҳамаи хавфҳо ва даромадҳои дороиро дар худ нигоҳ надошт, вале назорати дороиро интиқол дод.

Тағйир додани гардиши пулии дар шартнома пешбинишуда

Дар ҳолатҳое ки Ширкат гардиши пулии дар шартнома пешбинишудаи дороиҳои молиявиро азнав дида мебарояд ё тағйир додани мешавад, Ширкат то чи андоза назаррас будани тағйирот нисбати шартҳои пештараро баҳо медиҳад.

Агар шартҳо фарқияти назаррас дошта бошанд, Ширкат эътирофи дороиҳои молиявии пештараро қаъ карда дороиҳои молиявии навро бо баҳодиҳии одилона эътироф менамояд ва барои дороиҳои молиявӣ меъёри фоизи самаранокро аз нав ҳисоб менамояд. Сана ҳангоми дубора дида баромадани беқурбашивӣ санаи азнавдидабароии шартҳо ба шумор меравад, аз ҷумла бо мақсади муайян намудани он, ки баландшавии назарраси хавфи қарзиро дорост ё не. Аммо Ширкат инчунин оё дороиҳои молиявии эътирофшуда аз аввал беқурбшуда ҳисобида шуданашонро баҳо медиҳад, махсусан дар ҳолатҳое, ки азнавдидабароӣ бо он асоснок карда шуда буд, ки мизоҷ пардохти аз аввал маслиҳаткардашударо пардохт карда натавонист. Фарқияти арзиши тавозунии дороиҳои молияви дар ҳисобот оиди фоида ва зарар нишон дода мешаванд.

Агар шартҳо тағйироти назаррас надошта бошанд, азнавдидан ё тағйирот ба безътиборӣ оварда намерасонад, Ширкат меъёри фоизи самаранокро аз рӯи тағйирот ҳисоб менамояд, таъсирот ба даромади фоизӣ ҳамроҳ эътироф карда мешавад.

Агар тағйирот мувофиқи методологияи ҳисоби зарари пулии пешбинишаванда ба баландшавии назарраси хавф оварда расонад, таъсироти тағйироти шартнома ба ҳисоб кардани беқурбшавӣ, мувофиқи методологияи таъсир мерасонад.

Гуруҳбандӣ ва баҳисобгирии минбаъдаи ўҳдадориҳои молиявӣ

Ширкат ҳамаи ўҳдадориҳои молиявиро ҳамчун бо пайгирии нархи истеҳлоқӣ баҳододашаванда гуруҳбандӣ карда менамояд, ба истиснои:

- а) ўҳдадориҳои молиявии бо арзиши одилона тавассути фоида ва зарар баҳододашаванда;

б) уҳдадориҳои молиявие, ки дар ҳолате пайдо мешаванд, ки интиқоли дороии молиявӣ барои қатъ кардани эътирофкунӣ ё вақте ки омилҳои баҳисобгирии иштироки давомдор истифода мешавад, ба талаботҳои ҷавобгӯ нестанд;

в) шартномаи кафолати молиявӣ ва уҳдадориҳои пешниҳоди қарз бо меъёри фоизӣ аз меъёри бозорӣ паст бошад. Баъди эътирофи аввал чунин шартномаҳо бояд минбаъд аз бузургии зиёдтарини зерин баҳо дода шаванд:

- i. маблағи ташкил намудаи захираҳои Ширкат бо зарар баҳододашуда;
- ii. маблағи аз аввал эътирофшуда бо тарҳи маблағи умумии даромад, агар ҷой дошта бошад;

г) ҷуброни шартӣ, ҳангоми яққоя кардани тиҷорат эътироф кардани харидор. Ин шартӣ ҷуброн намудан минбаъд бо арзиши одилона баҳо дода шуда, тағйироти он дар фоида ва зарар эътироф карда мешаванд;

Ҳангоми эътирофи аввалини уҳдадориҳои молиявӣ Ширкат метавонад бо хоҳиши худ бе ҳуқуқи баъдан азнавгуруҳбандӣ кардан, ҳамчун бо арзиши одилона баҳодиҳӣ тавассута фоида ва зарар гуруҳбандӣ кунанд.

Ҳисоббаробаркунии дороиҳо ва уҳдадориҳои тарафайн

Дороиҳо ва уҳдадориҳои молиявӣ Ширкат ҳисоббаробаркунии тарафайн мешавад ва дар ҳисобот оид ба ҳолати молиявӣ дар ҳолате дар шакли пӯшида нишон дода мешаванд, ки агар барои ин асосҳои ҳуқуқӣ ва тарафҳои оид ба идоракунии нетто – асос ё дар як вақт фурухтан ва иҷрои уҳдадориро ният дошта бошанд.

Аз эътибор соқит кардани уҳдадориҳои молиявӣ

Уҳдадориҳои молиявӣ (ё қисми он) дар ҳисоббаробаркунӣ ва ҳисоботҳои молиявӣ аз эътибор соқит карда мешавад, ки агар:

- (а) маблағи ҷавобгӯ ба кредитор баргардонида мешавад, умуман бо пули нақд, дигар дороиҳои молиявӣ, молҳо ё хизматрасони,
- (б) қарздор аз масъулаияти аввалаи худ нисбат ба уҳдадориҳои молиявӣ озод мешавад, ҳамчун натиҷаи расмиёти ҳуқуқи ё натиҷаи қарори кредитор.

Шартҳои назаррас тағйирёфта ҳисоб мешаванд, агар арзиши ҷорӣ холиси гардиши воситаҳои пулӣ дар шартҳои нави маблағгузорӣ бо истифодаи меъёри самараноки фоизи аввала (яъне бо воситаи аввалаи қарзӣ) ба ҳисоб гирифташуда аз 10 фоизи арзиши ҷорӣ холиси пардохтҳои боқимонда бо воситаи қарзии аввала мувофиқи шартҳои пештар амалкунанда кам набошад.

Воситаҳои пулӣ ва муодилҳои онҳо

Воситаҳои пулӣ ва муодилҳои онҳо воситаҳои пулии хазина, воситаҳои дар бонкҳо буда ва сармоягузориҳои бозоргири кӯтоҳмуддатро дар бар мегиранд, ки онҳо дар муддати кӯтоҳ озодона дар ҳаҷми марбута ба воситаҳои пулии нақд тақдир дода мешаванд.

Воситаҳо дар бонкҳо

Дар рафти фаъолияти оддӣ худ Ширкат дар бонкҳо ба мӯҳлатҳои гуногун воситаҳо ҷойгир мекунад ва амонатҳои мегузорад. Воситаҳо дар бонкҳо дар ибтидо аз рӯи арзиши одилона эътироф карда мешаванд. Воситаҳо дар бонкҳо минбаъд дар асоси усули самараноки меъёри фоизӣ аз рӯи арзиши истеҳлоқӣ баҳогузорӣ карда мешаванд. Воситаҳо дар сохторҳои қарзӣ бо назардошти аз ҳисоб баровардани ҳар гуна захира нисбати беқурбшавӣ ба ҳисоб гирифта мешаванд.

Воситаҳои маҳсулии молиявӣ

Дар рафти фаъолияти оддӣ Ширкат вобаста ба воситаҳои маҳсулии молиявӣ, аз ҷумла қарзҳои кафолатӣ созишномаҳо ба имзо мерасонад. Воситаҳои маҳсулии молиявӣ дар ибтидо ба санаи бастанӣ қарордод вобаста ба воситаи маҳсулӣ аз рӯи арзиши одилона эътироф карда шуда, минбаъд то арзиши одилонаи онҳо барои ҳар як санаи ҳисоботӣ аз нав баҳогузорӣ карда мешаванд. Арзиши одилона дар асоси нархҳои бозорӣ ё тамсилаҳои нархгузори баҳогузорӣ

карда мешаванд, ки онҳо нархҳои ҷорӣ бозорӣ ва нархҳои қарордодиро, ки асоси воситаҳоро ташаккул медиҳанд, ба ҳисоб мегиранд. Агар арзиши одилонаи воситаҳои маҳсулӣ мусбат бошад, онҳо ҳамчун дороӣҳо ва агар манфӣ бошад, ба сифати ӯҳдадориҳо ба ҳисоб гирифта мешаванд. Воситаҳои маҳсулӣ дар тавозун ба қатори дороӣҳои молиявӣ ворид карда мешаванд ва ӯҳдадориҳои, ки аз рӯи арзиши одилона инъикос мегарданд, тавассути фоида ё зарар ба ҳисоб гирифта мешаванд. Фоидаву зараре, ки вобаста ба воситаҳои мазкур ба миён меоянд, дар моддаи фоидаҳо/зарарҳои соф аз дороӣҳои молиявӣ ва ӯҳдадориҳои, ки аз рӯи арзиши одилона тавассути фоида ё зарарҳои инъикос меёбанд, инъикос карда мешаванд.

Қарзҳои ба мизочон додашуда

Қарзҳои ба мизочон додашуда дороӣҳои молиявӣ мебошанд, ки онҳо воситаҳои маҳсулӣ молиявӣ дорои ҷараёни пулии устувор ё муайяншаванда, ки нархгузориҳои бозорӣ надоранд, маҳсуб намегарданд, ба истиснои дороӣҳои, ки ба категорияҳои дигари воситаҳои молиявӣ тасниф карда мешаванд.

Қарзҳои, ки Ширкат пешниҳод мекунад, дар баҳисобгирӣ нахуст аз рӯи арзиши одилонае инъикос мегарданд, ки ба он хароҷоти амалиётӣ бевосита бо харидорӣ ё таъсиси чунин дороӣҳои молиявӣ вобастабуда зам карда мешаванд. Дар сурате, ки агар арзиши одилонаи воситаҳои пешниҳодгардида баробари арзиши одилонаи қарз набошад (масалан, дар ҳолати пешниҳодкунии қарз аз рӯи меъёре, ки аз меъёри бозорӣ пасттар аст), фарқияти байни арзиши одилонаи воситаҳои пешниҳодгардида ва арзиши одилонаи қарз дар рафти эътирофи нахустини қарз ҳамчун зарар инъикос карда шуда, дар ҳисобот оиди фоида ё зарар ва дигар маҷмӯи даромадҳо мутобиқи хусусияти ин зарарҳои пешниҳод карда мешавад. Минбаъд қарзҳо аз рӯи арзиши истеҳлоқӣ бо истифода аз усули меъёри самараноки фоизӣ инъикос мегарданд. Қарзҳои, ки ба мизочон пешниҳод мегарданд, бо тарҳи хароҷоти захираҳо барои беқурбшавӣ инъикос карда мешаванд.

Баҳисобгирии ҷаримаҳо аз рӯи қарзҳо

Ширкат андозаи ҷаримаро барои қарзҳои батаҳирафтода тибқи Сиеҷати Қарзӣ аз маблағи асосии батаҳирафтода мувофиқи қадвали пардохт муқаррар менамояд. Ширкат даромад аз ҷаримаҳо аз рӯи қарзҳоро бо усули ҳисобкунӣ берун аз тавозун эътироф мекунад, дар мавриди ворид шудани воситаҳои пулӣ дар ҳисобот оиди фоида ва зарар ва дигар маҷмӯи даромадҳо ҳамчун даромад эътироф мекунад.

Аз ҳисоб баровардани қарзҳо ва воситаҳо

Дар сурати ғайриимкон будани ситонидани қарзҳои пешниҳодгардида, аз ҷумла бо роҳи ба таъминот табдил додани ситониш, онҳо аз ҳисоби захираҳои, ки барои беқурбшавӣ пешбинӣ шудаанд, аз ҳисоб бароварда мешаванд. Баъди аз ҷониби роҳбарияти Ширкат ҷиҳати ситонидани маблағҳои ба Ширкат тааллуқдошта андешидани тамоми чораҳои зарурӣ ва фурӯхтани таъминоти кафолатии нақдӣ қарзҳо ва воситаҳои пешниҳодгардида аз ҳисоб бароварда мешаванд. Ҷуброни минбаъдаи маблағҳои аз ҳисоббаровардашуда дар ҳисобот оиди фоида ва зарар ва дигар маҷмӯи даромадҳо дар давраи барқароркунӣ ҳамчун камшавии хароҷотҳои ба беқурбшавии дороӣҳои молиявӣ вобастабуда инъикос карда мешавад.

Захира оиди беқурбшавӣ

Ширкат захираи беқурбшавиро аз рӯи зараҳои кредитии пешбинишударо (минбаъд “ЗКП”) тибқи қарзҳои додашуда эътироф мекунад. Ширкат ин зарарҳоро барои ҳар як санаи ҳисоботӣ бо роҳи арзёбии далелҳои объективӣ оид ба арзонкунӣ эътироф менамояд. Модели арзёбии активҳои молиявӣ арзонкунӣ арзёбии зарарҳои қарзии дар гумон бударо бо тақсимот ба онҳое, ки дар давоми 12 моҳ пешбинӣ мешаванд ва ба онҳое дар давоми ҳамаи муҳлати амали активҳои молиявӣ гумон меравад, пешбинӣ менамояд.

Модели зарарҳои пешбинишудаи Ширкат аз рӯи принципҳои зерин сохта шудааст:

Марҳилаи 1: Зарарҳои қарзии пешбинишуда, ки дар ҳолати беқурбшавии имкондошта дар давоми 12 моҳи санаи ҳисоботӣ пайдо мешаванд;

Марҳилаи 2: Зарарҳои қарзии пешбинишуда, ки ҳангоми беқурбшавии имкондошта дар давоми давраи ҳадди ниҳоии шартномавӣ, ки дар давоми он ба қарздиҳанда таваккали қарзӣ таҳдид мекунад, пайдо мешавад.

Марҳилаи 3: Зарарҳои қарзии пешбинишуда, ки ҳангоми беқурбшавии имкондошта дар давоми давраи ҳадди ниҳоии шартномавӣ пайдо мешавад, дар ин ҳолат даромади фоизӣ аз рӯи миқдори сифатнок ба арзиши тавозун бо нигоҳ доштани захираи ташаккулифта ба ҳисоб гирифта мешавад.

Арзёбии зарарҳои қарзии пешбинишуда ҳисоби объективиро, ки ба сатҳи болоравии эҳтимоли инъикос мекунад, ки он тавассути арзёбии як қатор имкониятҳои натиҷавӣ муайян карда мешавад.

Ширкат зарарҳои қарзии пешбинишуда аз рӯи инструменти молиявӣ арзёбӣ менамояд, ки он инҳоро инъикос мекунад:

- а) маблағи дуруст ва санҷидашуда бо назардошти эҳтимолият, ки бо роҳи арзёбии ҳаҷми натиҷаҳои имкондошта муайян карда шудааст;
- б) арзиши муваққатии пул; ва
- в) иттилооти асоснок ва тасдиқшуда дар бораи рӯйдодҳои қаблӣ, шароитҳои ҷорӣ ва шароитҳои иқтисодии тахминии минбаъда, ки ба санаи ҳисоботӣ бе хароҷоти аз ҳад зиёд ё кӯшишҳо дастрас мебошанд.

Ширкат барои зарарҳои қарзии эҳтимоли аз рӯи инструментҳои молиявӣ, ки ба категорияи арзёбишаванда аз рӯи арзиши одилона бо инъикоси тағйироти он дар таркиби даромад ва зарарҳо дохил намешаванд, захираи арзонкунӣ таъсис медиҳад, аз ҷумла:

- активҳои молиявӣ, ки инструментҳои қарзӣ мебошанд;
- қарзи дебиторӣ аз рӯи иҷораи (молиявӣ);
- шартномаҳои кафолатии молиявии додашуда; инчунин
- уҳдадорҳои аз рӯи заём додашуда.

Зарарҳо аз арзонкунӣ тибқи маблағгузорӣ дар инструментҳои ҳиссаӣ дар ҳисоббаробаркунӣ инъикос намеёбанд.

Ширкат захираи арзёбишударо барои зарарҳо дар давоми мӯҳлати зарарҳои қарзии эҳтимоли, ба истиснои инструментҳои зерин, ки барои онҳо чунин зарарҳо ҳамчун зарараҳои қарзии пешбинишуда дар давоми 12 моҳ ба ҳисоб гирифта мешаванд, аз ҷумла:

- коғазҳои арзишноки қарзии инвеститсионӣ, ки ҳамчун таваккали ками қарзӣ ба санаи ҳисоботӣ муайян карда мешаванд; ва
- дигар инструментҳои молиявӣ (ғайр аз қарзҳои дебиторӣ), ки аз рӯи онҳо таваккали қарзӣ баъди инъикоси ибтидоии онҳо дар ҳисоббаробаркунӣ ба таври назаррас боло нарафтанд.

Захираи арзёбишуда оид ба зарарҳо барои қарзи дебиторӣ аз рӯи иҷораи (молиявӣ) ҳамеша барои тамоми мӯҳлати эҳтимолии зарарҳои кредитӣ ба ҳисоб гирифта мешавад.

Ширкат чунин мешуморад, ки коғазҳои арзишноки қарзӣ таваккали ками қарзӣ дорад, агар рейтинги қарзӣ ба мафҳуми эътирофшудаи байналмилалии “дараҷаи инвеститсионӣ” мувофиқат намояд.

Зарарҳои қарзии пешбинишуда дар давоми 12 моҳ дар худ як қисми зарарҳои қарзии эҳтимолиро таҷассум мекунанд, ки дар натиҷаи беқурбшавӣ аз рӯи инструменти молиявӣ дар давоми 12 моҳ баъди санаи ҳисоботӣ пайдо мешаванд.

Зарарҳои қарзии пешбинишуда дар худ бо назардошти эҳтимолияти арзёбии зарарҳои қарзии мувофиқ инъикос менамоянд. Онҳо ба таври зерин арзёбӣ мешаванд:

- *барои активҳои молиявие, ки дар санаи ҳисоботӣ активҳои молиявии арзоншуда намебошанд:* ҳамчун арзиши овардашудаи ҳамаи арзишҳои пулие, ки аз рӯи онҳо гирифта нашудаанд (ё худ бақияи анбӯҳи пулҳое, ки гирифтани онҳоро муассиса аз рӯи шартнома пешбинӣ менамояд ва онҳое, ки Ширкат умеди гирифтани дорад);
- *барои активҳои молиявие, ки дар санаи ҳисоботии активҳои қарзӣ арзоншуда мебошанд:* ҳамчун бақияи байни арзиши умумии тавозунӣ ва арзиши овардашудаи анбӯҳи пулҳои эҳтимолан минбаъд воридшаванда;

- *барои уҳдадориҳо аз рӯи пешниҳоди заёмҳо*: ҳамчун арзиши овардашудаи бақия дар байни анбӯҳи пулҳо, ки шартнома пешбинӣ намуда, дар ҳолати истифодаи уҳдадорӣ оид ба додани заём ва анбӯҳи пулҳо ба Ширкат тааллуқуқ доранд ва Ширкат умеди гирифтани онҳоро дорад; инчунин;
- *барои шартномаҳои кафолати молиявӣ*: ҳамчун пардохтҳои пешбинишуда, ки ба зарардида чуброн мешавад, бо нигоҳ доштани ҳама гуна маблағе, ки Ширкат аз рӯи тартиби ҷарима умеди гирифтани онҳоро дорад.

Тағйирёбии талафотҳои қарзии чашмдошт бо истифодаи ҳисоби захира ба фоида гузаронида мешавад. Дороиҳои дар тавозун инъикос ёфта ба миқдори талафоти қарзии чашмдошт кам карда мешаванд.

Омилҳоеро ки Ширкат ҳангоми таҳқиқи беғаразонаи муайян намудани гувоҳҳои ба вучуд омадани талафот аз беқурбшавӣ арзёбӣ менамояд инҳоро дар бар мегиранд: маълумот оиди бозоргирии қарздор ё эмитент, қобилияти қарзсупории онҳо, хавфҳои тиҷоратӣ ва молиявӣ, сатҳ ва тамоюли иҷро нагардидани уҳдадориҳо нисбат ба дороиҳои молибии шабех, шароит ва тамоюли иқтисодии пешгувандаи миллӣ ва маҳалӣ, ва инчунин арзиши одилонаи таъминот ва кафолатҳо.

Ҳамин ва дигар омилҳо дар алоҳидагӣ ё ҳамчун ба таври васеъ гувоҳҳои беғаразона барои эътирофи талафоти чашмдошти қарзии дорои молиявӣ ё гурӯҳи дороиҳои молиявиро дар бар мегиранд.

Дар Замимаи 20 дар бораи он ки чӣ тавр арзонкунӣ оид ба зарарҳои қарзии пешбинишуда арзёбӣ мешаванд, иттилооти нисбатан муфассал вучуд дорад.

Воситаҳои асосӣ

Мебел, таҷҳизоти идорӣ, воситаҳои нақлиётӣ ва дигар воситаҳои асосӣ бо арзиши таърихӣ, ки дар худ нархи харид ё сохтмони биноҳо ва хароҷотҳои оиди қарзҳо дар мавриди лоиҳаҳои сохтмони дарозмуддатро дар бар мегирад бе назардошти истеҳлоки ғуншуда баҳисоб гирифта мешаванд

Истеҳлок аз рӯи арзиши тавозунии воситаҳои асосӣ, бо мақсади аз ҳисоб баровардани дороиҳо дар давоми мӯҳлати истифодабарии муфид, ҳисоб карда мешавад. Ҳисобкунии истеҳлок дар асоси усули ростхатта бо истифодабарии меъёрҳои зеромада ба амал меояд:

Техникаи компютери	8-20%
Мебел ва таҷҳизот	8-20%
Нақлиёт	15%
Дороиҳои дигар	10%
Дороиҳои ғайримоддӣ	10%

Истеҳлоки беҳдошти моликияти байчорагирифташуда дар давоми давраи камтарин: мӯҳлати истифодаи муфиди ин намуди дороиҳо ва ё мӯҳлати шартнома ҳисоб карда мешавад. Хароҷотҳои оиди таъмири ҷорӣ ва асосӣ (капиталӣ) дар ҳисобот оиди фоида ё зарар ва дигар маҷмӯи даромадҳо дар ҳайати хароҷотҳои амалиётӣ дар давраи ба воқеъ омадани онҳо ба шарте нишон дода мешаванд, ки онҳо ба талаботҳои капитализатсия ҷавобгӯ набоянд.

Ба ҳар санаи ҳисоботӣ Ширкат месанҷад, ки оё арзиши тавозунии воситаҳои асосӣ аз арзиши барқароркунии онҳо бештар аст ё не. Арзиши барқароркунӣ нишондиҳандаест, ки аз арзиши одилона бо назардошти нигоҳ доштани хароҷоти барои фурӯш сарфгардида ва арзиши истеъмолий калонтар аст. Дар сурати аз арзиши барқароркунии худ афзун гардидани арзиши тавозунии воситаҳои асосӣ ва дороиҳои ғайримоддӣ Ширкат арзиши тавозунии воситаҳои асосиро то ба сатҳи арзиши барқароркунии онҳо кам мекунад. Баъди инъикоскунии зарар аз беқурбшавии ба миён омада, баровардҳои истеҳлокӣ аз рӯи воситаҳои асосӣ дар давраҳои минбаъда тасҳеҳ карда мешаванд, то ин ки арзиши тавозунии дороиҳо бо назардошти тарҳи арзиши боқимонда (агар он пешбинӣ карда шавад) тариқи баробар дар давоми мӯҳлати боқимондаи истифодабарии муфид тақсим карда шавад.

Андозбандӣ

Андоз аз фоида маблағи андози ҷорӣ ва андози мавқуфгузоштаро дар бар мегирад.

Андоz аз фоида дар давраи чорӣ

Маблағи хароҷот барои андоz аз фоида дар давраи чорӣ бо назардошти ҳаҷми фоидаи андоzбандишавандае, ки дар давоми сол ба даст оварда шудааст, муайян карда мешавад. Фоидаи андоzбандишаванда аз фоидаи софе, ки дар ҳисобот оиди фоида ё зарар ва дигар маҷмӯи даромадҳо инъикос гардидааст, фарқ мекунад, чунки он моддаи даромадҳо ё хароҷотеро, ки барои андоzбандӣ ё хароҷот бо мақсади андоzбандӣ дар солҳои дигар пешбинӣ шудааст, дар бар намегирад, инчунин моддаҳои андоzбандинашавандаи бо мақсади андоzбандӣ ба ҳисоб гирифтанишавандаро истисно мекунад. Ҳисобкунии хароҷоти Ширкат барои андоz аз фоида дар соли чорӣ бо истифода аз меъёри андоz, ки дар давоми давраи ҳисоботӣ ворид карда шудааст, ба амал оварда мешавад.

Андоz аз фоидаи мавқуфгузошташуда

Андози мавқуфгузошташуда дар асоси усули баҳисобгирии тавозунӣ инъикос гардида, талабот ё ўҳдадорихоро оид ба андоz аз фоида ифода мекунад, ки он дар асоси фарқият байни арзиши тавозунии дороиҳо ва ўҳдадорихо ва маълумотҳои марбутаи баҳисобгирии андоzӣ, ки барои ҳисобкунии фоидаи андоzбандишаванда истифода мегардад, ҳисоб карда мешавад. Ўҳдадорихои андозии мавқуфгузошташуда одатан дар нисбати тамоми фарқиятҳои замони, ки фоидаи андозибандишавандаро афзун мегардонанд, инъикос меёбанд, талаботҳои мавқуфгузошташудаи андоzӣ бошанд, бо назардошти эҳтимолияти дар оянда ба миён омадани фоидаи андоzбандишаванда барои ба ҳисоб гирифтани дороиҳои марбутаи андоzӣ инъикос карда мешаванд. Чунин талаботу ўҳдадорихои андоzӣ дар сурате дар ҳисоботи молиявӣ инъикос намегарданд, ки агар фарқиятҳои замони бо обрӯву эътибори касбӣ вобаста буда, дар натиҷаи эътирофи аввалияи (ғайр аз муттаҳидшавии ташкилотҳо) талаботу ўҳдадорихои дигар дар ҷаҳорҷубаи амалиётҳои, ки ба ҳаҷми фоидаи андоzбандишаванда ё муҳосибӣ таъсир намерасонанд, ба миён омада бошанд.

Ўҳдадорихои андозии мавқуфгузошташуда бо назардошти фарқиятҳои замони андоzбандишаванда инъикос карда мешаванд, дар ин вақт Ширкат имконият пайдо мекунад, ки муҳлати бозгардони фарқияти замони назорат намояд ва эҳтимолияти пайдо мешавад, ки ин фарқияти замони дар ояндаи наздик тағйир намеёбад. Дороиҳои мавқуфгузошташудаи андоzie, ки дар натиҷаи бароварди фарқияти замони бо ҳамин гуна сармоягузориву ҳиссаҳо вобаста буда ба миён меоянд, танҳо дар ҳаҷме, ки фоидаи кифояи андоzбандишаванда ба даст омада метавонад, эътироф мегарданд, аз ҳисоби ин фоида имтиёзҳои, ки ба фарқияти замони алоқаманданд, истифода гардида, интизорӣ меравад, ки онҳо дар ояндаи наздик бекор карда мешаванд.

Арзиши тавозунии дороиҳои андозии мавқуфгузошташуда дар ҳар санаи ҳисоботӣ тафтиш карда шуда, дар ҳаҷме, ки имконияти ба даст овардани фоида аз талаботи андоzӣ, ки барои ҷуброни пурра ё ҷузъии дорой кифоя аст, истисно мекунад, кам карда мешавад.

Андоzҳои мавқуфгузошташуда аз рӯи меъёрҳои, ки тибқи пешбинӣ дар давраи бозпардохти қарз ё фуруши дорой истифода мегарданд, ҳисоб карда мешаванд. Андоzҳои мавқуфгузошташуда, ба истиснои ҳолатҳои, ки бо моддаҳои бевосита ба сармоя тааллуқдошта алоқаманд мебошанд, дар ҳисобот оид ба дигар маҷмӯи даромадҳо инъикос карда мешаванд, дар ин сурат андоzҳои мавқуфгузошташуда низ дар таркиби сармоя инъикос карда мешаванд.

Ширкат баҳисобгирии мутақобилаи талаботҳои мавқуфгузошташудаи андоzӣ ва ўҳдадорихои мавқуфгузошташудаи андоzиро ба амал оварда, дар ҳисоботи молиявӣ фарқияти натиҷавиро дар сурате инъикос менамояд, ки агар:

- Ширкат барои ба муқобили ўҳдадорихои ҷорӣ андоzӣ ба амал овардани баҳисобгирии талаботҳои ҷорӣ андоzӣ ҳуқуқи қонунӣ дорад; ва
- талаботҳои мавқуфгузошташудаи андоzӣ ва ўҳдадорихои мавқуфгузошташудаи андоzӣ ба андоz аз фоида тааллуқдоранд, ки он аз ҷониби ҳамон як мақомоти андоzӣ аз ҳамон як субъекти андоzбандишаванда ситонида мешавад.

Дар Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки фаъолияти Ширкат ин ҷо сурат мегарад, талабот бобати ҳисобкунии ва пардохти андоzҳои гуногун мавҷуд аст, ки онҳо илова ба андоz аз фоида нисбати фаъолияти Ширкат истифода карда мешаванд.

Қарзҳо

Қарзҳо нахуст дар баҳисобгирӣ аз рӯи арзиши одилона инъикос карда мешаванд. Минбаъд ўҳдадориҳо аз рӯи ин амалиётҳо аз рӯи арзиши истехлоқ инъикос гардида, фарқияти марбути байни арзиши тавозунӣ ва арзиши бозпардохт дар ҳисобот оиди дигар мафмуи даромадҳо дар давоми мўҳлати қарзгирӣ бо истифодаи усули самараноки меъёри фоизӣ дар таркиби хароҷоти фоизӣ инъикос карда мешавад.

Ўҳдадориҳои шартӣ

Ўҳдадориҳои шартӣ дар тавозуни муҳосибӣ эътироф намешаванд, вале дар ҳисоботи молиявӣ шарҳ меёбанд, ба истиснои ҳолатҳои, ки эҳтимолияти беруншавии воситаҳо дар натиҷаи пардохти онҳо кам аст.

Дороии шартӣ дар тавозуни муҳосибӣ эътироф карда намешавад, лекин дар ҳисоботи молиявӣ дар сурати эҳтимолияти воридшавии манфиатҳои иқтисодӣ эзоҳ дода мешавад.

Иҷора

То соли молиявии 2019 иҷораи бино ва таҷҳизот (ки дар он Ширкат ҳамчун иҷорагир буд) дар ҳисоботи молиявии Ширкат ҳамчун иҷораи молиявӣ ё иҷораи амалиётӣ тасниф карда мешуд. Аз санаи 1 январи соли 2019 сар карда, иҷора ҳамчун дорои дар шакли ҳуқуқи истифодабрий ва ўҳдадории дахлдор дар санаи дастрас кардани молу мулки ба иҷора гирифташуда аз ҷониби Ширкат эътироф карда мешавад.

Ўҳдадориҳои иҷора арзиши софи ҷорӣ пардохтҳои зерини иҷораро дарбар мегиранд:

- пардохтҳои муқарраршуда (аз ҷумла пардохтҳои моҳиятан муқарраршуда) бо назардошти тарҳи дилхоҳ пардохтҳои водоркунанда аз рӯи иҷора барои қабул;
- пардохти тағйирёбандаи иҷора, ки ба индексатсия ё қурбе асос ёфтааст, ки бо истифодаи индексатсия ё қурби ибтидоӣ дар санаи оғоз баҳогузори карда мешавад;
- маблағҳои, ки бояд дар сурати кафолати арзиши боқимонда аз ҷониби ширкат пардохт шаванд;
- нархи истифодаи опсияи харид, агар Ширкат барои истифодаи он интиҳоби асоснок дошта бошад; ва
- пардохти ҷаримаҳо барои қатъ гардидани иҷора, агар мўҳлати иҷора ба истифодаи ин опсияи Ширкат таъсир кунад.

Пардохти иҷора бо истифодаи меъёри фоизие, ки барои иҷора дода шудаанд, кам карда мешаванд. Агар ин меъёрро ба осонӣ муайян кардан имконнопазир бошад, ки он одатан ҳамчун ҳолати барои ба иҷора гирифтани дар Ширкат мавҷуд аст, меъёри қарзи иловагии иҷора истифода мешавад, ки иҷорагир инфирудӣ бояд ба иҷорадеҳ барои гирифтани дороии дорои арзиши монанд дар муҳити иқтисодии монанд, бо шартҳо, амният ва шароити монанд пардохт кунад.

Барои муайян кардани меъёре, ки Ширкат дар доираи он метавонад воситаҳои қарзиро ҷалб намояд:

- аз рӯи имконият, истифодаи маблағгузори тарафи сеюмро истифода мебарад, ки Ширкат ҳамчун нуқтаи ибтидоӣ гирифтааст, бо мақсади инъикос намудани тағирот дар шароити маблағгузори аз замони гирифтани маблағгузори тарафи сеюм;
- усули такмилдиҳиро истифода мебарад, ки аз меъёри фоизи бе хавф оғоз меёбад, ки барои хавфи қарзӣ барои иҷорачи, ки Ширкат дорост, сарчашмаи маблағгузори тарафи сеюм надорад, оғоз меёбад; ва
- ба иҷора мувофиқат мекунад, масалан, мўҳлат, кишвар, асёр ва амният.

Ҳуқуқи истифодаи дороиҳо бо назардошти шартҳои зерин баҳогузори карда мешаванд:

- андозаи андозаи аввалияи ўҳдадориҳои лизинг;
- ҳама гуна пардохтҳои иҷора, бо дарназардошти ягон намуди ҳавасмандии иҷора;
- ҳама гуна хароҷоти ибтидоии мустақим; ва
- хароҷоти барқарорсозӣ.

Ҳуқуқи истифодабарии дороиҳо одатан дар муддати кӯтоҳтарин - мўҳлати истифодаи дорой ва мўҳлати иҷора ба таври ростхатта истехлоқ мешавад.

Пардохтҳои иҷора байни арзиши асосӣ ва молиявӣ ҷудо карда мешаванд. Арзиши молиявӣ дар дохили фоида ё зарар дар давоми давраи иҷора ҳисоб карда мешавад, то барои ҳар давра қурби доимии фоиз барои бақияи боқимондаи ўҳдадорӣ ба вучуд оварда шавад.

Ширкат ба эҳтимолияти зиёдшавии ояндаи пардохтҳои тағйирёбандаи иҷора дар асоси индекс ё меъёре, ки то ба амал омадан онҳо ба ўҳдадориҳои иҷора дохил карда намешаванд, дучор мешавад. Ҳангоми ба амал омадани тасҳеҳот ба пардохтҳои иҷора дар асоси индексатсия ё меъёр, Ўҳдадориҳои Иҷора баръакси ҳуқуқи истифодаи дороиҳо аз нав баҳогузорӣ карда мешаванд.

Пардохтҳои марбут ба иҷораи кўтоҳмуддати бино, амволи ғайриманқул, таҷҳизот ва тамоми иҷораи дороиҳои камарзиш бо усули ростхата ҳамчун хароҷот дар фоида ё зарар эътироф мешаванд. Иҷораи кўтоҳмуддат ин иҷора бо мўҳлати 12 моҳ ё аз он камтар ва эҳтимолияти хеле ками дароз намудани мўҳлати шартномаи иҷора мебошад.

Захираҳои умумӣ

Ширкат захира барои амалиётҳои оянда ташкил мекунад, ки он бо роҳи маблағгузориҳои хатмии харсола тибқи қарори Шурои Парасторон ташкил меёбад. Ин захира барои таъмин намудани зарари Ширкат дар сурати мавҷуд набудани дигар маблағҳо пешбини шудааст. Қарори истифода намудани фонди захиравии Ширкат инчунин аз тарафи Шурои Парасторон хангоми тасдиқи пешакии ҳисоботи солони қабул карда мешавад.

Ўҳдадориҳои нафақавӣ

Мутобиқи талаботи қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон Ширкат маблағи пардохтҳои нафақавиро аз музди меҳнати кормандон боздошта, онҳоро ба фонди нафақавии давлатӣ мегузаронад. Низомии мавҷудаи таъминоти нафақавӣ ҳисобу китоби пардохтҳои ҷорӣ кордиҳандаро ҳамчун фоиз аз пардохтҳои ҷорӣ умумӣ ба кормандон пешбинӣ мекунад. Чунин хароҷот дар даврае, ки ба он пардохтҳои марбута ба кормандон тааллуқ доранд, эътироф карда мешаванд. Ҳангоми ба нафақа баромадан тамоми пардохтҳои нафақавӣ аз ҷониби фонди нафақавии дар боло ишорагардида ба амал оварда мешаванд. Ширкат ғайр аз иштирок дар низомии давлатии нафақавии Ҷумҳурии Тоҷикистон дигар ягон нақшаи иловагии таъминоти нафақавӣ надорад. Ғайр аз ин, Ширкат ба кормандон пас аз ба нафақа баромадани ягон имтиёз пешниҳод наменамаяд ва ё имтиёзи назаррасе, ки пардохти маблағро талаб мекунад, надорад.

Эътирофи даромад ва хароҷотҳои фоизӣ

Даромаду хароҷоти фоизӣ аз рӯи принсипи ҳисобкунӣ инъикос ёфта, бо усули самараноки меъёри фоизӣ ҳисобу китоб карда мешаванд. Усули самараноки меъёри фоизӣ усуле мебошад, ки аз ҳисобкунии арзиши истеҳлокии дороиҳои молиявӣ ё ўҳдадориҳои молиявӣ (ё гурӯҳи дороиҳои молиявӣ/гурӯҳи ўҳдадориҳои молиявӣ), инчунин ба давраи марбута вобаста намудани даромади фоизӣ ё хароҷоти фоизӣ иборат мебошад.

Меъёри фоизи самаранок меъёри фоизие мебошад, ки тавассути он пардохтҳои интизоришавандаи оянда ё воридоти воситаҳои пулӣ дар давоми муҳлати пешбинишудаи дороиҳо ва ўҳдадориҳои молиявӣ ба арзиши умумии тавозунии дороиҳои молиявӣ ё арзиши истеҳлоқшудаи ўҳдадориҳои молиявӣ оварда мерасонанд.

Агар дороиҳои молиявӣ ё гурӯҳи дороиҳои молиявӣ якҷинса дар натиҷаи беқурбшавӣ аз ҳисоб бароварда шуда бошанд (қисман аз ҳисоб бароварда шуда бошанд), даромади фоизӣ бо назардошти меъёри фоизие муайян карда мешавад, ки он барои тахфифи воридоти минбаъдаи пулӣ ҷиҳати аз ҳисоб баровардани зарарҳои аз беқурбшавӣ бамиёномада истифода мегардад.

Фоизҳои аз дороиҳо бадастомада ва аз рӯи арзиши одилона арзёбишаванда ҳамчун даромади фоизӣ тасниф мегарданд.

Эътирофи даромад ва хароҷоти комиссияӣ

Комиссияҳо барои кушодани суратҳисобҳои қарзӣ, инчунин барои хароҷоти марбутатаи мустақиме, ки бо пешниҳодкунии қарзҳо вобастаанд, ҳамчун тасҳеҳоти меъёри самараноки фоизӣ аз рӯи қарзҳои инъикос карда мешаванд.

Агар эҳтимолият ба вуҷуд дошта бошад, ки мавҷудияти ўҳдадориҳои пешниҳодкунии қарз боиси ба тасвиб расидани шартномаи пешниҳоди қарз мешавад, комиссия барои ўҳдадориҳои пешниҳодкунии қарз ба таркиби даромадҳои давраҳои минбаъда ворид карда шуда (якҷоя бо хароҷотҳои мустақими марбута), минбаъд ҳамчун тасҳеҳи даромадҳои воқеӣ аз рӯи қарзҳои инъикос карда мешавад. Агар ўҳдадорӣ оид ба пешниҳодкунии қарз дар сатҳи паст баҳогузорӣ карда шавад, комиссия барои ин ўҳдадорӣ дар ҳисобот оиди фоида ё зарар ва дигар маҷмӯи даромадҳо дар давоми муҳлати

боқимондаи амалидошти ўҳдадории пешниҳоди қарз инъикос карда мешавад. Баъди бе пешниҳоди қарз ба анҷом расидани мўҳлати амалидошти ўҳдадории пешниҳодкунии қарз комиссия барои ин ўҳдадорӣ дар ҳисоботи фоида ё зарар ва дигар маҷмӯи даромадҳо дар санаи анҷомрасии амалидошти он эътироф карда мешавад

Усули азнавҳисобкунии асъори хориҷӣ

Воситаҳои пулӣ ва ўҳдадориҳои дар асъори хориҷӣ ифодаёфта тибқи қурби марбути мубодилавие, ки ба санаи 31 декабр муқаррар карда шудааст, дар сомони аз нав ҳисоб карда мешаванд. Амалиётҳо бо асъори хориҷӣ аз рӯи қурби баҳисобگیری, ки дар санаи амалиётгузаронӣ муқаррар шудааст, инъикос карда мешаванд. Даромаду зарарҳое, ки аз чунин ивазкунӣ ба миён меоянд, дар ҳисобот оиди фоида ё зарар ва дигар маҷмӯи даромадҳо ба даромади соф аз рӯи амалиётҳо бо асъори хориҷӣ ворид карда мешаванд

Қурби мубодилавӣ

Дар поён қурбҳои мубодилавие, ки дар охири сол амал мекарданд ва Ширкат онҳоро дар рафти таҳияи ҳисобот истифода кардааст, оварда мешаванд:

	31 декабри с. 2019	31 декабри 2018	с.
Сомонии тоҷикӣ / Доллари ИМА	9.6872	9.4296	
Сомонии тоҷикӣ / Рубли русӣ	0.156	0.1356	

Ба ҳисоб гирифтани дороиҳо ва ўҳдадориҳои молиявӣ

Дороиҳои молиявӣ ва ўҳдадориҳои молиявӣ ба ҳисоб гирифта шуда, дар тавозун маблағи ба бақия баровардашуда инъикос карда мешавад, дар ин сурат Ширкат бояд барои баҳисобگیری маблағҳои дар тавозун эътирофгардида ҳуқуқи қонунӣ дошта бошад аз рӯи маблағи ба бақия баровардашуда баҳисобگیری ба амал орад ё дар як вақт дороиҳоро фурӯхта, ўҳдадориҳоро иҷро намояд. Дар сурати таҳвили дороиҳои молиявие, ки ҳамчун аз ҳисоб баровардашуда баҳогузори наметардад, Ширкат ин амалиётро ҳамчун аз ҳисоб баровардани дороиҳои таҳвилгардида ва ўҳдадориҳои ба он мансубида эътироф намекунад.

Соҳаи истифодаи назарраси баҳогузори ва фарзияҳои роҳбарият

Омодакунии ҳисоботи молиявӣ аз роҳбарияти Ширкат талаб мекунад, ки баҳогузори фарзияҳои таҳия намояд, ки онҳо ба маблағи дороиҳову ўҳдадориҳои Ширкат, ки дар ҳисобот оварда мешаванд, ба ошкоркунии дороиҳову ўҳдадориҳои шартӣ дар санаи ҳисоботӣ, инчунин ба маблағи даромаду хароҷот барои давраи ҳисоботӣ, ки дар ҳисобот оварда мешаванд, таъсир расонанд. Роҳбарияти Ширкат баҳогузори иҷозаҳоро ба таври доимӣ ба амал меорад ва дар ин ҳангом ба таҷрибаи андӯхтаву омилҳои дигаре, ки истифодаи онҳоро дар шароити ҷорӣ оқилона медонад, таъя мекунад. Натиҷаҳои воқеӣ аз ин баҳогузориҳо фарқ карда метавонанд. Барои таъсири вазъи молиявии Ширкат баҳогузори фарзияҳои зерин муҳиманд.

Захираҳо аз рӯи беқурбшавии қарзҳо ва ҳисобҳо барои қабул

Ширкат муттасил қарзҳои додаи худро аз нуқтаи назари беқурбшавӣ тафтиш мекунад. Захираҳои Ширкат, ки барои зарарҳои қарзӣ пешбинӣ шудаанд, барои эътироф намудани зарарҳое, ки дар ҷузвдони қарзӣ ва қарзҳои дебиторӣ дар натиҷаи беқурбшавӣ ба миён омадаанд, таъсис дода мешаванд. Ширкат баҳогузориҳои ҳисобиро, ки бо захира барои зарарҳои пешбинишудаи қарзӣ ва қарздории дебиторӣ пешбинишуда вобастаанд, сарчашмаи асосии номуайянии баҳогузориҳо медонад, чунки (i) онҳо ҳамеша дар зери таъсири тағйирот қарор доранд ва сабаби раванди мазкур ба он вобаста аст, ки фарзияҳо бобати нишондиҳандаҳои ўҳдадориҳои иҷронашуда ва баҳогузориҳои зарарҳои эҳтимолие, ки бо беқурбшавии кредитҳову қарзҳои пасандозӣ вобастаанд, ба натиҷаҳои охири фаъолият асос меёбанд; ва (ii) ҳар гуна фарқияти назаррас байни зарарҳои баҳододашудаи Ширкат ва зарарҳои воқеӣ, аз Ширкат водор месозад захираҳое таъсис диҳад, ки онҳо ба ҳисоботи молиявии он дар давраҳои минбаъда таъсири назаррас расонида тавонанд.

Ширкат ақидаи роҳбариятро барои баҳогузориҳои ҳар гуна зарарҳои пешбинишудаи қарзӣ бамиёномада дар сурате истифода мекунад, ки агар қарзгиранда мушкилиҳои молиявӣ дошта бошад дар нисбати чунин қарзгирандагон маълумотҳои таърихӣ кам вучуд дошта бошанд. Ширкат тағйиротҳоро дар гардиши минбаъдаи воситаҳои пулӣ дар асоси таҷрибаи кории гузашта, рафтори мизочон дар давраи гузашта, маълумотҳои мавҷудае, ки тағйироти манфири дар пардохтпазирии қарздорон дар гурӯҳи нишон медиҳанд, инчунин бо назардошти дигаршавии вазъи

иқтисодии миллӣ ё маҳаллӣ, ки боиси иҷро накардани ўҳдадориҳо аз рӯи дороиҳо дар гурӯҳи мазкур мегарданд, баҳогузори менамояд. Роҳбарият баҳогузориҳо дар асоси таҷрибаи таърихии ташаккули зарарҳое, ки ба дороиҳо бо тавсифоти хатари кредитӣ вобастаанд ва маълумотҳои воқеӣ дар бораи беқурбшавӣ истифода мекунад. Ширкат баҳогузориҳо роҳбариятро барои тасҳеҳи маълумотҳое, ки вобаста ба гурӯҳи кредитӣ мавҷуданд, бо мақсади инъикоскунии ўҳдадориҳои ҷорӣ дар маълумотҳои таърихӣ инъикоснаёфта истифода мекунад.

Захираҳое, ки оиди беқурбшавии дороиҳои молиявӣ дар ҳисоботи молиявӣ пешбинӣ шудаанд, дар асоси шароитҳои мавҷудаи иқтисодиву сиёсӣ муайян карда шудаанд. Ширкат тағйиротро, ки дар шароити сиёсиву иқтисодии кишвар ба амал омада метавонанд ин тағйиротро дар давраҳои минбаъда ба захираҳои оиди беқурбшавӣ пешбинишуда ҷӣ таъсире мерасонанд, пешгӯӣ карда наметавонанд.

Ба ҳолати 31 декабри соли 2019 ва соли 2018 арзиши тавозунии захираҳо оиди беқурбшавии қарзҳо мутаносибан 1,253 ҳазор сомони ва 897 ҳазор сомониро ташкил намуд (ниг. ба Тавзеҳоти 11).

Истифодаи стандартҳои байналмилалӣ нав ва таҷдидгардидаи ҳисоботи молиявӣ

Ширкат чунин стандартҳоро тавзеҳоти нав ва ё таҷдидгардидаро, ки аз ҷониби Кумитаи Стандартҳои байналмилалӣ ҳисоботи молиявӣ ва Кумита оид ба шарҳи Стандартҳои байналмилалӣ ҳисоботи молиявӣ (КШСБҲМ) интишор гардида, дар рафти таҳияи ҳисоботи молиявии Ширкат дар соли 31 декабри соли 2019 анҷом ёфт, мавриди истифода қарор гирифт, истифода мекунад:

- СБҲМ (IFRS) 16 “Иҷора” модели мукамалро барои муайян кардани иҷора ва баҳисобгирии онҳо дар ҳисоботи молиявӣ барои иҷорагирон ва иҷорадеҳ пешниҳод менамояд.
- Тасҳеҳи СБҲМ (IFRS) 23 “Номуайяни дар алоқа бо қоидаҳои баҳисобгирии андоз аз Ҷоида” эътирофи намудан ва баҳо додани дороиҳои андозӣ ё ўҳдадориҳои андозии батаъхиргузашташуда дар асоси даромади андозбандишаванда (зарари андозӣ), заминаи андозбандӣ, зарарҳои андозии истифоданашуда, имтиёзҳои ва меъёри андозии истифоданашударо, вақте ки дар тафсири андозӣ нофаҳмоиҳо ва бааста ба андоз аз Ҷоида мавҷуданд нисбати андоз аз Ҷоида мутобиқи СБҲМ (IAS) 12 “Андоз аз Ҷоида”.
- Тасҳеҳи СБҲМ (IAS) 28 “Сармоягузори ба корхонаҳои ассотсиясияшуда ва муштарак” муайян мекунад, ки Ширкат бояд талаботҳои СБҲМ (IFRS) 9 – ро дар робита бо маблағгузори ба корхонаҳои ассотсиясияшуда ё муштарак, ки муҳиятан қисмати сармоягузори соф ба корхонаҳои ассотсиясияшуда ё муштарак мебошанд, аммо ба онҳое ки методи иштироки баробар истифода намешаванд.
- Тасҳеҳи СБҲМ (IFRS) 9 “Воситаҳои молиявӣ” талаботҳои ҷорӣ СБҲМ (IFRS) 9 - ро иваз намуда имконияти баҳодиҳии дороиҳои молиявиро, ки бояд дар асоси арзиши истеҳлоқӣ (ё, вобаста аз бизнес-модел, бо арзиши одилона тавассути дигар маҷмӯи даромадҳо) ҳатто дар ҳолати пардохтҳои манфии ҷаримаӣ пешниҳод менамояд.
- Тасҳеҳи СБҲМ (IAS) 19 “Аъзоҳои кормандон” зеринро шарҳ медиҳад: агар дар барномаи нафақаӣ тағйирот ворид шаванд, барнома кутоҳ мешавад нисбати вай муҳосиба ба амал меомаданд, то ки арзиши аслии хиҷматрасонии давраи ҷориро ва Ҷоизи холисро дар бақияи ҳисоботи молиявӣ. Бар замми ин, ислоҳот азнавбаҳодиҳии дороиҳои соф ё ўҳдадориҳо бо пардохтҳои муқарраршуда талаб мекунад.
- Тағйирот ба СБҲМ 3 “Яқҷоякунии тиҷорат” инҳоро шарҳ медиҳанд: агар як ширкат ба ширкати дигар, ки қаблан ҳамчун амалиёти муштарак тасниф карда шуда буд (яъне, амалиёти муштарак фаръӣ мешавад), корхонаи волид бояд саҳмашро, ки дар корхонаи муттаҳидаш қаблан дошт, аз нав аз дида барояд.
- Тағйирот ба СБҲМ 11 “Тиҷорати муштарак” инҳоро шарҳ медиҳанд: агар ширкат назорати муштаракро ба ширкати дигар, ки қаблан ҳамчун амалиёти муштарак тасниф шуда бошад, пас сармоягузор сармоягузори қаблии худро дар амалиёти муштарак аз нав нарҳгузори намекунад.
- Тағйирот ба СБҲМ 23 “Ҳароҷоти қарз” муайян мекунад, ки агар қарзи гирифташуда то ба охир расидани дороиҳо баргардонида нашавад, он гоҳ қарзи гирифташуда ба қисми умумии қарз дохил карда мешавад.

Истифодаи стандартҳои нав ё таҷдидгардида ба вазъи молиявӣ ва натиҷаҳои молиявии Ширкат таъсир накарданд.

СБҲМ (IFRS) 16 СБҲМ (IAS) 17 “Иҷора”-ро иваз мекунад, Шарҳи КТҲБМ (IFRIC) 4 “Муайян намудани аломатҳои иҷора дар шартнома”, Шарҳи ҚДТ (SIC) 15 “Иҷораи амалиётӣ – ҳавасмандкунӣ” ва Шарҳи ҚДТ (SIC) 27 “Муайян намудани моҳияти амалиётҳое, ки шакли ҳуқуқи иҷораро дорад”.

Стандарт принсипҳои эътироф, арзёбӣ, пешниҳод ва кушода додани маълумот оиди иҷораро муқаррар менамояд ва аз иҷорагирон талаб менамояд, ки баҳисобгирии аксари намудҳои иҷораро дар як модели ягонаи тавозунӣ гузаронанд. Даромад аз рӯи иҷораи амалиётӣ, ки Ширкат иҷорадеҳ мебошад, дар ҳаёти даромадҳо дар давоми мӯҳлати иҷора эътироф карда мешавад. Хароҷоти ибтидоии назарраси мустақим, ки ҳангоми бастанӣ шартнома ба воқеъ омадаанд, ба арзиши тавозунии дороии асосӣ илова карда мешаванд ва ҳамчун хароҷот аз иҷора эътироф шуда, ба монанди даромад аз иҷора дар тӯли мӯҳлати иҷора ба ҳисоб гирифта мешаванд. Аз Ширкат, ҳамчун иҷорадиҳанда, талаб карда нашудааст, ки нисбати баҳисобгирии дороиҳо дар натиҷаи қабули стандарти нави иҷора дилхоҳ ислоҳот ворид намояд.

Дар ин соли молиявӣ, ширкат аз татбиқи СБҲМ 16 “Иҷора” озод карда шудааст (минбаъд СБҲМ 16), зеро шартномаи иҷора аз 12 моҳ зиёдтар нест ва ширкат ният надорад, ки ин созишнома ро дар оянда тамдид намояд.

Дар санаи барориши ҳисоботи молиявии мазкур Ширкат дар раванди татбиқи СБҲМ 9 барои ташаккул намудани захира барои бекурбшавии сандуки карзи қарор дошт. Роҳбарияти Ширкат дар санаи барориши ҳисоботи мазкур қобилияти пурра баҳогузори таъсири захиракуни барои талафотҳои қарзии пешбинишуда барои сандуки қарзи мутобики СБҲМ 9-ро надорад.

Ширкат СБҲМ (IFRS) 9 “Воситаҳои молиявӣ”, ки аз ҷониби Кумитаи Стандартҳои байналмилалии ҳисоботи молиявӣ ва Кумита оид ба шарҳи Стандартҳои байналмилалии ҳисоботи молиявӣ (минбаъд-“КШСБҲМ”) моҳи июли соли 2014 интишор гардида, бораи ҳисоботи молиявии солонаи Ширкат барои соли 2018 анҷом меёбад, истифода мекунад. Стандарти мазкур ба сиёсти баҳисобгирии Ширкат таъсир расонид. Ширкат стандартро пеш аз мӯҳлат истифода набурда буд.

Ширкат маълумоти муқоисашавандаро, имтиёзи пурра истифода накардани анзнавбаҳисобгирии ретроспективи СБҲМ (IFRS) 9 истифода бурда, аз нав ҳисоб намекунад. Ҳамин тариқ, маълумоти муқоисавандаи соли 2017 пешниҳод карда мутобики СБҲМ (IAS) 39 буда, бо маълумоти соли 2018 муқоиса карда намешавад. Ҳама гуна тасҳеҳи арзиши тавозунии дороӣ ё ўҳдадорӣ молиявӣ, ки дар натиҷаи татбиқи стандарт барои давраи муқоисашаванда эътироф карда мешавад, дар таркиби фоидаи тақсимнашуда ба ҳолати 1 январи соли 2018 гузаронида мешавад.

СБҲМ-и нав ё таҷдидгардида – интишорёфта, вале то ҳол қувваи амал пайдонакарда

Як қатор стандартҳои нав, иловаҳо ба стандартҳо ва шарҳҳо ба ҳолати 31 декабри соли 2019 дар амал татбиқ намегардиданд, аз ин рӯ, дар рафти омода намудани ҳисоботи молиявии мазкур низ истифода нагардиданд. Аз навгониҳои ишорагардида стандартҳову ислоҳҳои зерин метавонанд ба фаъолияти хоҷагидорӣ Ширкат таъсир расонанд. Ширкат ба нақша гирифтааст, ки истифодаи стандартҳои ишорагардидаро аз лаҳзаи қувваи амалӣ пайдо кардани онҳо оғоз намояд. Алҳол таъсири стандартҳои нав ба маълумотҳои ҳисоботи молиявии Ширкат таҳлил карда нашудааст.

Ба санаи тасдиқ гардидани ҳисоботи молиявии мазкур стандартҳо ва шарҳҳои нави зерин интишор гардида бошанд ҳам, вале қувваи амалӣ пайдо накарда буданд, аз ин рӯ, Ширкат онҳоро пеш аз мӯҳлат мавриди истифода қарор надод:

- Тағиротҳо ба СБҲМ 3 “Якҷоя кардани тиҷорат” мафҳуми нави “тиҷорат” -ро дар бар мегирад ва шарҳ медиҳад, ки усули баҳисобгирии сармоягузор ҳангоми гирифтани тиҷорат ва дар ҳолате, ки ў танҳо як гурӯҳи дороиҳоро ба даст меорад.
- Тағиротҳо ба СБҲМ 1 “Пешниҳоди ҳисоботи молиявӣ” ва СБҲМ 8 “Сиёсати баҳисобгирӣ, тағйирот дар баҳогузори ҳисоботӣ ва хатогиҳо” шарҳ медиҳанд, ки маълумот муҳим аст, агар интишор, таҳрир ё пешниҳоди номуайяни он таъсир мерасонанд ба қарорҳои аз ҷониби истифодабарандагони асосии ҳисоботи молиявӣ қабулшуда, ки дар асосашонро аз ин ҳисоботҳои молиявӣ мериганд, ки маълумоти молиявиро дар бораи ташкилоти мушаххас пешниҳод мекунанд.

Ширкат ният дорад, ки ин стандартҳо ва тағйиротҳои навро аз рӯзи эътибор пайдо кардани онҳо татбиқ намояд.

4. ДАРОМАДИ ФОИЗӢ

Даромадҳои фоизии Ширкат барои солҳое, ки 31 декабри солҳои 2019 ва 2018 анҷом ёфтаанд, тариқи зайл пешниҳод шудаанд:

	Барои соле, ки 31 декабри соли 2019 анҷом ёфтааст	Барои соле, ки 31 декабри соли 2018 анҷом ёфтааст
Даромадҳои фоизӣ аз рӯи дороиҳои молиявие, ки бо арзиши истехлокшуда баҳо дода мешаванд:		
Қарзҳои ба мизочон додашуда	3,586	2,565
Дороиҳои молиявии бекурбнашуда	3,447	2,475
Дороиҳои молиявии бекурбшуда	139	90
Чойгиркуниҳои кӯтоҳмуддат	<u>323</u>	<u>1,156</u>
	<u>3,909</u>	<u>3,721</u>

5. ХАРОҶОТҲОИ КОМИССИОНӢ

Хароҷотҳои комисиони Ширкат барои солҳое, ки 31 декабри солҳои 2019 ва 2018 анҷом ёфтаанд, тариқи зайл пешниҳод шудаанд:

	Барои соле, ки 31 декабри соли 2019 анҷом ёфтааст	Барои соле, ки 31 декабри соли 2018 анҷом ёфтааст
Кушодан ва пешбурди ҳисобҳои дахлдор	84	103
Амалиётҳои хазинавӣ	14	6
Дигарҳо	<u>2</u>	<u>1</u>
	<u>100</u>	<u>110</u>

6. ДАРОМАДИ СОҒ АЗ РӮИ АМАЛИЁТҲО БО АСӢОРИ ХОРИҶӢ

Даромати соғ аз рӯи амалиётҳо бо асҷори хориҷӣ дар Ширкат барои солҳое, ки 31 декабри 2019 ва 2018 анҷом ёфтаанд, чунин пешниҳод гардидааст:

	Барои соле, ки 31 декабри соли 2019 анҷом ёфтааст	Барои соле, ки 31 декабри соли 2018 анҷом ёфтааст
Фарқиятҳои қурбӣ, нетто	107	949
Амалиётҳои тичорати, нетто	<u>(2)</u>	<u>(3)</u>
	<u>105</u>	<u>946</u>

7. ДИГАР ДАРОМАДҲО, ХОЛИС

Дигар даромадҳои ҳолис дар Ширкат барои солҳое, ки 31 декабри 2019 ва 2018 анҷом ёфтаанд, чунин пешниҳод гардидааст:

	Барои соли, ки 31 декабри соли 2019 анҷом ёфтааст	Барои соли, ки 31 декабри соли 2018 анҷом ёфтааст
Дигар даромаҳо		
Барқароркунии дороиҳои аз эътибор соқитшуда	204	19
Иҷора	2	3
	<hr/>	<hr/>
	206	22
Дигар хароҷотҳо		
Зарар аз хориҷшавии воситаҳои асосӣ	11	2
Зарар аз фурӯши дороиҳои гаравӣ	-	190
Дигар	23	1
	<hr/>	<hr/>
	34	193
	<hr/>	<hr/>
	172	(171)
	<hr/> <hr/>	<hr/> <hr/>

8. ХАРОҶОТҲОИ АМАЛИЁТӢ

Хароҷотҳои амалиётии Ширкат барои солҳое, ки 31 декабри 2019 ва 2018 анҷом ёфтаанд, чунин пешниҳод гардидаанд:

	Барои соли, ки 31 декабри соли 2019 анҷом ёфтааст	Барои соли, ки 31 декабри соли 2018 анҷом ёфтааст
Музди меҳнат ва мукофтопулиҳо	1,325	860
Хизматрасониҳои ҳуқуқӣ ва касбӣ	431	49
Истеҳлоки воситаҳои асосӣ и дороиҳои ғайримодӣ	350	47
Пардохтҳо ба фонди иҷтимоӣ	335	200
Андозҳо (ба истисноӣ аз андоз аз фоида)	314	82
Хароҷотҳои намоёндагӣ	151	204
Сафарҳои хизматӣ	118	58
Иҷораи биноҳо	110	184
Ҷаримаҳо	60	2
Таъмир ва нигоҳдории воситаҳои асосӣ	47	8
Хароҷотҳои коммуналӣ	36	15
Сӯзишворӣ	29	24
Алоқа	21	10
Хароҷот барои маводи канселарӣ	17	19
Хароҷотҳо барои мақсадҳои эҳсонкорӣ	14	1
Таблиғот	10	51
Муҳофизат	7	4
(Барқароркунии) / ҳисобкунии захираҳо оид ба рухсатии истифоданашуда	(2)	10
Дигарҳо	124	167
	<hr/>	<hr/>
	3,497	1,995
	<hr/> <hr/>	<hr/> <hr/>

Дар санаи ҳисоботӣ, Ширкат барои биноҳои марказҳои хизматрасонӣ ду шартномаи иҷора дорад. Ҷамъият аз эътирофи дороиҳо дар шакли ҳуқуқи истифодабарӣ ва ўҳдадориҳои иҷора тибқи шартҳои иҷора озод карда шудааст, зеро ки муҳлати шартномаҳои мазкур аз 12 моҳ зиёдтар нестанд ва Ширкат нияти дароз кардани онро надорад.

9. АНДОЗ АЗ ФОИДА

Ширкат андозҳоро барои давраи қорӣ дар асоси маълумотҳои баҳисобгирии андоз, ки он мутобиқи талаботи қонунгузори андоз дар Ҷумҳурии Тоҷикистон ба амал оварда мешавад, ҳисоб мекунад. Қонунгузори андоз дар Ҷумҳурии Тоҷикистон аз Стандартҳои байналмилалӣ ҳисоботи молиявӣ фарқ карда метавонад. Барои 31 декабри 2019 сол дар ҳудуди Ҷумҳурии Тоҷикистон меъёри андоз аз фоида барои шахсони ҳуқуқӣ 23%-ро ташкил намуд лекин на кам 1%-и даромади Ширкат.

Вобаста ба он, ки баъзе намудҳои хароҷот барои мақсадҳои андозбандӣ ба ҳисоб гирифта намешаванд ва бо сабаби мавҷудияти даромадҳои андозбандинашаванда Ширкат бо фарқиятҳои доимии андозии муайян рӯ ба рӯ мегардад.

Андози мавқуф гузошташуда самараи софи андозбандиро аз фарқиятҳои замони байни арзиши ҳисобии дороиҳову ўҳдадориҳои ба ҳисоботдиҳии молиявӣ вобаста ва маблағе, ки бо мақсади андозбандӣ муайян карда мешавад, инъикос менамояд. Фарқиятҳои замоние, ки ба санаи 31 декабри солҳои 2019 ва 2018 мавҷуд буданд, асосан ба усулҳои гуногуни баҳисобгирии даромаду хароҷот, инчунин арзиши ҳисобии баъзе дороиҳо вобаста буданд.

	Барои соле, ки 31 декабри соли 2019 анҷом ёфтааст	Барои соле, ки 31 декабри соли 2018 анҷом ёфтааст
Хароҷотҳо аз рӯи андозии қорӣ аз фоида	353	702
Тағйирёбии хароҷотҳо аз рӯи андозии мавқуфгузошташуда аз фоида	192	(34)
Хароҷот аз рӯи андоз аз фоида	545	668

Таносуб байни хароҷотҳои оиди пардохти андозҳо ва фоида аз рӯи баҳисобгирии муҳосибӣ барои солҳое, ки 31 декабри 2019 ва 2018 анҷом ёфтаанд, тариқи зайл сурат гирифтанд:

	Барои соле, ки 31 декабри соли 2019 анҷом ёфтааст	Меъёри самараноки андоз	Барои соле, ки 31 декабри соли 2018 анҷом ёфтааст	Меъёри самараноки андоз
Фоида то андозбандӣ	1,266		2,344	
Андоз аз рӯи меъёр	291	23%	539	23%
Самараи андозӣ аз фарқиятҳои доимӣ	254	20%	129	5%
Хароҷот аз рӯи андоз аз фоида	545	43%	668	28%

Таъсири андоз аз руи фарқиятҳои доимӣ дар натиҷаи маҳдудиятҳои муқаррарнамудаи қонунгузори андозии Ҷумҳурии Тоҷикистон нисбат ба тарҳҳои иҷозатдодашуда ҳангоми ҳисобкунии базаи андоз аз фоида ба амал мебиёянд. Хусусан, фарқиятҳои доимӣ бо маҳдудияти тарҳҳо нисбат ба хароҷотҳои ташкили фондҳо барои таъмини талафоти имконпазир аз руи қарзҳо ба мизочон, ҷаримаҳо ба буҷети давлатӣ, хароҷоти суғуртаи ихтиёрӣ ва хароҷоти намояндагӣ алоқаманданд.

Самараи андозӣ аз фарқиятҳои муваққатӣ ба ҳолати 31 декабри солҳои 2019 ва 2018 тариқи зерин пешниҳод гардидааст:

	31 декабри с. 2019	31 декабри с. 2018
Дороиҳои мавқуфгузошташуда аз рӯи андоз аз фоида:		
Захираҳо аз рӯи рухсатии истифоданашуда	54	56
Захираҳо барои ҳисобҳо барои қабул	436	399
Захираҳо барои дороиҳои дарозмуддати барои фурӯш пешбинишуда	-	197
Захираҳо барои зарарҳои пешбинишудаи қарзӣ	320	-
Захираҳо барои беқурбшавии воситаҳо дар бонкҳо	69	1,063
Ҳамагӣ дороиҳои мавқуфгузошташуда аз рӯи андоз аз фоида	879	1,715
Ўҳдадориҳои мавқуфгузошташудаи андоз аз фоида:		
Ҳамагӣ ўҳдадориҳои мавқуфгузошташуда аз рӯи андоз аз фоида	-	-
(Ўҳдадориҳои) / дороиҳои софи мавқуфгузошташудаи андозӣ	-	-
(Ўҳдадориҳои) / дороиҳои софи мавқуфгузошташудаи андозӣ (бо 23% меъёри муқарраршуда)	202	394

Фарқиятҳои муваққатӣ байни баҳисобгирии андозӣ ва ҳособоти молиявии мазкур, инчунин зарарҳои андозӣ ба ўҳдадориҳои андозии мавқуфгузошташуда оварда мерасонанд, ки ба санаи 31 декабри солҳои 2019 ва 2018 ба тариқи зайл пешниҳод гардиданд:

	31 декабри с. 2018	Дар ҳисобот оиди фоида ё зарар эътироф шудааст	Дар ҳайати сармоя эътироф шудааст	31 декабри с. 2019
Фарқиятҳои муваққатӣ:				
Захираҳо аз рӯи рухсатии истифоданашуда	13	(1)	-	12
Захира барои ҳисобҳо барои қабул	92	8	-	100
Захира барои дороиҳои дарозмуддати барои фурӯш пешбинишуда	45	(45)	-	-
Захира барои беқурбшавии воситаҳо дар бонкҳо	244	(228)	-	16
Захираҳо барои зарарҳои пешбинишудаи қарзӣ	-	74	-	74
	394	(192)	-	202
31 декабри с. 2017				
Дар ҳисобот оиди фоида ё зарар эътироф шудааст				
Дар ҳайати сармоя эътироф шудааст				
31 декабри с. 2018				
Фарқиятҳои муваққатӣ:				
Захираҳо аз рӯи рухсатии истифоданашуда	11	2	-	13
Захира барои ҳисобҳо барои қабул	92	-	-	92
Захираҳо барои дороиҳои дарозмуддати барои фурӯш пешбинишуда	93	(48)	-	45
Захира барои беқурбшавии воситаҳо дар бонкҳо	-	80	164	244
	196	34	164	394

10. ВОСИТАҶОИ ПУЛӢ ВА МУОДИЛИ ОНҶО

Ба санаи 31 декабри солҳои 2019 ва 2018 воситаҳои пулӣ ва муодилҳои онҳо, ки дар ҳисобот оиди вазъи молиявӣ пешниҳод гардидаанд, фарогири ҷузъҳои зерин ҳастанд:

	31 декабри с. 2019	31 декабри с. 2018
Воситаҳои пулӣ дар ҳазина	-	-
Суратҳисобҳои муросилотӣ дар бонкҳои дигар (тавзеҳоти 10)	289	2,767
	<u>289</u>	<u>2,767</u>

11. ВОСИТАҶО ДАР БОНКҶО

Ба санаи 31 декабри солҳои 2019 ва 2018 воситаҳо дар бонкҳо ба тариқи зайл пешниҳод гардиданд:

	31 декабри с. 2019	31 декабри с. 2018
Амонатҳо дар ташкилотҳои қарзи	3,875	8,272
Суратҳисобҳои муросилотӣ дар дигар ташкилотҳои қарзи	289	2,767
	<u>4,164</u>	<u>11,039</u>
Бе назардошти захираҳо оиди беқурбшавӣ	(74)	(1,132)
	<u>4,090</u>	<u>9,907</u>
	31 декабри с. 2019	31 декабри с. 2018
Амонатҳо дар ЧСП ТАКХ "ИМОН ИНТЕРНЕТШНЛ" асъори миллий (10%, то 18 июни соли 2019)	-	4,500
Амонатҳо дар ЧСП ТАКХ "ИМОН ИНТЕРНЕТШНЛ" асъори хоричӣ (5%, то 7 сентябри соли 2019)	-	3,772
Амонатҳо дар ЧСК "Бонки Эсхата" асъори хоричӣ (4%, то 21 июни 2018)	3,875	-
	<u>3,875</u>	<u>8,272</u>
Суратҳисобҳои муросилотӣ дар ЧСП ТАКХ "ИМОН ИНТЕРНЕТШНЛ" асъори миллий	153	80
Суратҳисобҳои муросилотӣ дар ЧСП ТАКХ "ИМОН ИНТЕРНЕТШНЛ" асъори хоричӣ	2	2,366
Суратҳисобҳои муросилотӣ дар ЧСК "Бонки Эсхата" асъори миллий	128	76
Суратҳисобҳои муросилотӣ дар ЧСК "Бонки Эсхата" асъори хоричӣ	6	245
	<u>289</u>	<u>2,767</u>
	<u>4,164</u>	<u>11,039</u>

12. ҚАРЗҶОИ БА МИЗОҶОН ДОДАШУДА

Ба санаи 31 декабри солҳои 2019 ва 2018 қарзҳои ба мизоҷон додашуда, ки бо арзиши истеҳлоқшуда баҳо дода шудаанд, ба тариқи зайл пешниҳод шуданд:

	31 декабри с. 2019	31 декабри с. 2018
Қарзҳои ба мизоҷон додашуда	18,556	12,477
Қарзҳои азнавдидашуда	3,253	3,778
Комиссияҳо барои қабул	181	350
	<u>21,990</u>	<u>16,605</u>
Бе назардошти захираҳо барои зарарҳои пешбинишудаи қарзӣ	(1,253)	(897)
	<u>20,737</u>	<u>15,708</u>

Маълумот дар бораи гардиши захираҳо оиди беқурбшавӣ аз рӯи қарзҳои таснифгардида, ки ба мизочон пешниҳод карда шудаанд, барои солҳои, ки 31 декабри 2019 ва 2018 анҷом ёфтаанд, тариқи зайл сурат гирифтанд:

	Беқурбшавӣ дар асоси фардӣ	Беқурбшавӣ дар асоси муштарак	Ҳамагӣ беқурбшавӣ ба воситаи фонда ё зарар эътироф шудааст
барои 31 декабри с. 2016 (баррасишуда)	1,685	105	1,790
Ташаккули/(барқароркунии) захираҳо	626	(7)	619
Азруйхатгирии қарзҳо	(1,019)	-	(1,019)
барои 31 декабри с. 2017	1,292	98	1,390
Ташаккули/(барқароркунии) захираҳо	460	(98)	362
Азруйхатгирии қарзҳо	(855)	-	(855)
барои 31 декабри с. 2018	897	-	897
Ташаккули захираҳо	494	-	494
Азруйхатгирии қарзҳо	(138)	-	(138)
барои 31 декабри с. 2018	1,253	-	1,253

Ширкат ба мизочони худ қарзҳои манзилӣ ва лизингӣ пешниҳод менамояд. Дар ҷадвали поён маълумот аз рӯи соҳаҳои қарзҳои додасуда оварда шудааст:

	31 декабри с. 2019	31 декабри с. 2018
Қарзҳои ипотекаӣ	10,931	9,029
Савдо	5,856	994
Хизматрасонӣ	2,747	3,557
Қарзҳои истеъмоли	1,866	2,382
Ҳоҷагии деҳқонӣ	350	353
Истеҳсолот	240	290
Бо назардошти тарҳи захира барои беқурбшавӣ	(1,253)	(897)
	20,737	15,708

Иттилоот дар бораи таъмин бо гарав аз рӯи қарзҳои додасуда ба таври зерин пешниҳод мегардад:

	31 декабри с. 2019	31 декабри с. 2018
Амволи ғайриманқул	12,980	8,069
Бе таъминот	6,529	4,072
Воситаҳои нақлиёт	1,729	1,779
Зоминот	512	1,421
Дигарҳо	240	1,264
Бе назардошти захираҳо барои зарарҳои пешбинишудаи қарзӣ	(1,253)	(897)
	20,737	15,708

Дар ҷадвали поён маълумот дар бораи сифати қарзҳои ба мизочон ба ҳолати 31 декабри соли 2019 додашуда оварда шудааст:

	Қарзҳо то нигоҳдории захираҳои оиди беқурбшавӣ	Захираҳои оиди беқурбшавӣ	Қарзҳо бо нигоҳдории захираҳои оиди беқурбшавӣ	Захираҳои оиди беқурбшавӣ нисбати маблағҳои қарзҳо то нигоҳдории захираҳои оиди беқурбшавӣ (%)
Ичораи молияви (лизинг)				
Қарзҳои, ки дар онҳо нишонаи беқурбшавии фардӣ муқаррар карда нашуд	374	(53)	321	14%
Ичораи молияви (лизинг)				
- мӯҳлаташон нагузашта	205	(101)	104	49%
- мӯҳлаташон ба миқдори аз 31 то 90 рӯз гузашта	53	(40)	13	75%
- мӯҳлаташон ба миқдори аз 90 то 179 рӯз гузашта	94	(94)	-	100%
- мӯҳлаташон ба миқдори аз 180 то 360 рӯз гузашта	53	(51)	2	96%
- мӯҳлаташон ба миқдори аз 360 рӯз гузашта	457	(290)	167	63%
Ҷамағи ичораи молияви (лизинг)	1,236	(629)	607	51%
Қарзҳои истеъмолий				
Қарзҳои, ки дар онҳо нишонаи беқурбшавии фардӣ муқаррар карда нашуд	9,623	(210)	9,413	2%
Қарзҳои истеъмолий				
- мӯҳлаташон нагузашта	114	(16)	98	14%
- мӯҳлаташон ба миқдори аз 31 то 90 рӯз гузашта	-	-	-	0%
- мӯҳлаташон ба миқдори аз 90 то 179 рӯз гузашта	70	(68)	2	97%
- мӯҳлаташон ба миқдори аз 180 то 360 рӯз гузашта	3	(3)	-	100%
- мӯҳлаташон ба миқдори аз 360 рӯз гузашта	13	(10)	3	77%
Ҷамағи қарзҳои манзили	9,823	(307)	9,516	3%
Қарзҳои манзили				
Қарзҳои, ки дар онҳо нишонаи беқурбшавии фардӣ муқаррар карда нашуд	9,579	(116)	9,463	1%
Қарзҳои манзили				
- мӯҳлаташон нагузашта	711	(35)	676	5%
- мӯҳлаташон ба миқдори аз 31 то 90 рӯз гузашта	144	(40)	104	0%
- мӯҳлаташон ба миқдори аз 90 то 179 рӯз гузашта	136	(16)	120	12%
- мӯҳлаташон ба миқдори аз 180 то 360 рӯз гузашта	82	(49)	33	60%
- мӯҳлаташон ба миқдори аз 360 рӯз гузашта	279	(61)	218	22%
Ҷамағи қарзҳои манзили	10,931	(317)	10,614	3%
Ҷамағи қарзҳои ба мизочон пешниҳодгардида	21,990	(1,253)	20,737	6%

Дар қадвали поён маълумот дар бораи сифати қарзҳои ба мизочон ба ҳолати 31 декабри соли 2018 додашуда оварда шудааст:

	Қарзҳо то нигоҳдории захираҳо оиди беқурбшавӣ	Захираҳо оиди беқурбшавӣ	Қарзҳо бо нигоҳдории захираҳо оиди беқурбшавӣ	Захираҳо оиди беқурбшавӣ нисбати маблағҳои қарзҳо то нигоҳдории захираҳо оиди беқурбшавӣ (%)
Ичораи молияви (лизинг)				
Қарзҳои, ки дар онҳо нишонаи беқурбшавии фардӣ муқаррар карда нашуд	823	-	823	0%
Ичораи молияви (лизинг)				
- мӯҳлаташон ба миқдори аз 30 рӯз нагузашта	76	-	76	0%
- мӯҳлаташон ба миқдори аз 31 то 90 рӯз гузашта	610	-	610	0%
- мӯҳлаташон ба миқдори аз 91 то 180 рӯз гузашта	153	(63)	90	41%
- мӯҳлаташон ба миқдори аз 181 то 360 рӯз гузашта	145	(145)	-	100%
- мӯҳлаташон ба миқдори аз 360 рӯз гузашта	250	(250)	-	100%
Ҷамағӣ ичораи молияви (лизинг)	2,057	(458)	1,599	22%
Қарзҳои истеъмолий				
Қарзҳои, ки дар онҳо нишонаи беқурбшавии фардӣ муқаррар карда нашуд	5,267	-	5,267	0%
Қарзҳои истеъмолий				
- мӯҳлаташон ба миқдори аз 30 рӯз нагузашта	136	-	136	0%
- мӯҳлаташон ба миқдори аз 31 то 90 рӯз гузашта	23	-	23	0%
- мӯҳлаташон ба миқдори аз 91 то 180 рӯз гузашта	30	-	30	0%
- мӯҳлаташон ба миқдори аз 181 то 360 рӯз гузашта	7	(7)	-	100%
- мӯҳлаташон ба миқдори аз 360 рӯз гузашта	16	(16)	-	100%
Ҷамағӣ қарзҳои истеъмолий	5,479	(23)	5,456	0%
Қарзҳои манзили				
Қарзҳои, ки дар онҳо нишонаи беқурбшавии фардӣ муқаррар карда нашуд	8,557	-	8,557	0%
Қарзҳои манзили				
- мӯҳлаташон ба миқдори аз 30 рӯз нагузашта	25	-	25	0%
- мӯҳлаташон ба миқдори аз 31 то 90 рӯз гузашта	-	-	-	0%
- мӯҳлаташон ба миқдори аз 91 то 180 рӯз гузашта	142	(71)	71	50%
- мӯҳлаташон ба миқдори аз 181 то 360 рӯз гузашта	188	(188)	-	100%
- мӯҳлаташон ба миқдори аз 360 рӯз гузашта	157	(157)	-	100%
Ҷамағӣ қарзҳои манзили	9,069	(416)	8,653	5%
Ҷамағӣ қарзҳои ба мизочон пешниҳодгардида	16,605	(897)	15,708	5%

Ба санаи 31 декабри солҳои 2019 ва 2018 маблағи сандуқи қарзӣ мутаносибан 23,737 хаз. сомони ва 15,708 хаз. сомони (бо назардошти фоизҳои ҳисобшуда) ташкил дод. Қарзҳо ба мизочоне, ки дар ҳудуди Ҷумҳурии Тоҷикистон фаъолият менамоянд, пешниҳод карда шуд, ки ин аз ҷиҳати ҷуғрофӣ дараҷаи муҳимияти муттаҳидгардонӣ ва дараҷаи баланди хатари қарзӣ дорад.

Ба санаи 31 декабри солҳои 2019 ва 2018 қарзҳои ба мизочон додашуда бо назардошти захира барои беқурбшавӣ ба маблағи 1,253 хаз. сомони ва 897 хаз. сомони мутаносибан барои қарзҳои, ки ҳмчун беқурбшуда муайян шудаанд, ташкил намуданд.

Ба санаи 31 декабри солҳои 2019 ва 2018 меъёри миёнаи қарзҳои ба мизочон додашуда 20,06% ва 21,44%-ро мутаносибан ташкил намуд

Дар ҷадвали зер маълумот дар бораи тахлили сандуқи қарзии Ширкат барои муҳлатҳои пардохт оварда шудааст:

	Аз 1 моҳ камтар	1 – 3 моҳ	3 моҳ-1 сол	1-5 сол	Зиёда аз 5 сол	Ҳамаги дар 2019
Қарзҳо ба мизочон	4	68	821	13,740	6,104	20,737
	Аз 1 моҳ камтар	1 – 3 моҳ	3 моҳ-1 сол	1-5 сол	Зиёда аз 5 сол	Ҳамаги дар 2018
Қарзҳо ба мизочон	1	1	604	11,448	3,654	15,708

13. САРМОЯГУЗОРИҲОИ БАРОИ ФУРЎШ МАВҶУДБУДА

Ба санаи 31 декабри солҳои 2019 ва 2018 сармоягузориҳои Ширкат ба таври зерин пешниҳод гардиданд:

	31 декабри с. 2019	31 декабри с. 2018
Сармоягузориҳо дар ЧСП ТАКХ "ИМОН ИНТЕРНЕТШНЛ"	<u>87,182</u>	<u>76,045</u>
	<u><u>87,182</u></u>	<u><u>76,045</u></u>

Бо Қарори Раёсати Бонки миллии Тоҷикистон аз 27 сентябри соли 2019 таҳти № 121 Дастурамали № 239 "Дар бораи талаботи сармоягузориҳои ташкилотҳои қарзӣ ба сармояи дигар шахсони ҳуқуқӣ" тасдиқ шуд, ки он аз ҷониби Вазорати адлияи Ҷумҳурии Тоҷикистон таҳти № 995 аз 6 декабри ба қайд гирифта шудааст.

Тибқи ин дастурамал, аз ҷониби ташкилоти қарзии хурд ва фонди қарзии хурд сармоягузорӣ намудан ба саҳмияҳо (ҳиссаҳо) ва вомбаргҳои ба саҳмия (ҳиссаҳо) табдилёбандаи дигар шахсони ҳуқуқӣ, аз ҷумла дигар ташкилотҳои қарзӣ ва шахсони ҳуқуқӣ хориҷӣ манъ аст. Ба ҳолати 31 декабри солҳои 2019 ва 2018 ба Ширкат 43.55% саҳмияҳои оддии ЧСП "ТМО Имон интернетшнл" тааллуқ доранд.

Гардиш аз рӯи амалиёти қатъгардида барои солҳои, ки 31 декабри 2019 ва 2018 ба таври зерин пешниҳод гардид:

Ба 31 декабри с. 2017	<u>76,305</u>
Дивидендҳои қабулшуда	(766)
Саҳми Ширкат дар фоидаи Ташкилоти алокаманд дар як сол	<u>506</u>
Ба 31 декабри с. 2018	<u>76,045</u>
Саҳми Ширкат дар фоидаи Ташкилоти алокаманд дар як сол	<u>11,137</u>
Бақияи сармоягузорӣ ба санаи 31 декабри соли 2019	<u><u>87,182</u></u>

14. ВОСИТАҲОИ АСОСӢ ВА ДОРОИҲОИ ҒАЙРИМОДИ

Ба санаи 31 декабри солҳои 2019 ва 2018 воситаҳои асоси ва дороиҳои ғайримодии Ширкат ба таври зерин пешниҳод гардиданд:

	Бино ва иншоот	Техникаи компютери	Мебел ва таҷҳизот	Воситаҳои нақлиётӣ	Моликияти дигар	Соҳтмони нотамом	Дороиҳои ғайримодди	Ҳамагӣ
Арзиш								
31 декабри с. 2017	-	211	94	107	7	-	-	419
Воридот	-	21	2	-	-	4,855	163	5,041
Интиқол аз ЗММ	-	(60)	(3)	-	-	-	-	(63)
Хориҷшавӣ	-	(41)	(1)	-	-	-	-	(42)
31 декабри с. 2018	-	131	92	107	7	4,855	163	5,355
Воридот	385	9	658	-	-	1,607	-	2,659
Ҳаракати дохилгурӯҳӣ	6,462	-	-	-	-	(6,462)	-	-
Интиқол аз ЗММ	-	-	-	-	3	-	-	3
Хориҷшавӣ	-	-	(22)	-	(7)	-	-	(29)
31 декабри с. 2019	6,847	140	728	107	3	-	163	7,988
Истеҳлоки ғуншуда								
31 декабри с. 2017	-	69	46	32	3	-	-	150
Дар давоми сол ҳисоб карда шуд	-	20	11	15	1	-	-	47
Хориҷшавӣ	-	(39)	(1)	-	-	-	-	(40)
31 декабри с. 2018	-	50	56	47	4	-	-	157
Дар давоми сол ҳисоб карда шуд	275	11	39	9	-	-	16	350
Хориҷшавӣ	-	-	(14)	-	(4)	-	-	(18)
31 декабри с. 2019	275	61	81	56	-	-	16	489
Арзиши ҳолиси тавозунӣ								
Ба 31 декабри с. 2018	-	81	36	60	3	4,855	163	5,198
Ба 31 декабри с. 2019	6,572	79	647	51	3	-	147	7,499

Ба санаи 31 декабри солҳои 2019 ва 2018 Ширкат воситаҳои асосие, ки ба сифати таъмини уҳдадорӣ оиди гарав дода мешаванд, надошт.

Ба ҳолати 31 декабри солҳои 2019 ва 2018 маблағи пурраи воситаҳои асосии истехлоқшуда мутобикан 60 ҳаз. ва 30 ҳаз. сомони ро ташкил намуд.

Ба ҳолати 31 декабри солҳои 2019 ва 2018 воситаҳои асосие, ки ба чифати грантҳо қабул карда шудаанд, надошт.

15. ДИГАР ДОРОИҲО

Ба санаи 31 декабри солҳои 2019 ва 2018 дигар дороиҳои Ширкат ба таври зерин пешниҳод гардиданд:

	31 декабри с. 2019	31 декабри с. 2018
Дигар дороиҳои молиявӣ		
Дороиҳо дар ташкилотҳои барҳамдшуда	436	399
Дигарҳо	1	26
Бе назардошти захира оиди беқурбшавӣ	(436)	(399)
	<u>1</u>	<u>26</u>
Дигар дороиҳои ғайримолиявӣ		
Дороиҳои дарозмуддат барои фуруш	-	197
Арзишҳои моддию молӣ	135	188
Хароҷотҳои пешпардохтшуда	24	307
Пешпардохти андоз аз фоида	<u>383</u>	<u>664</u>
Бе назардошти захира оиди беқурбшавӣ	-	(197)
	<u>542</u>	<u>1,159</u>
	<u>543</u>	<u>1,185</u>

Гардиш дар захираҳо барои беқурбшавии гаравҳои дар тавозун ба ҳисоб гирифташуда ва дар захираҳо барои беқурбшавии ҳисобҳо барои қабул барои солҳое, ки 31-уми декабри соли 2019 ва 2018 анҷом ёфтаанд, ба таври зерин пешниҳод гардиданд:

	Захираҳо барои беқурбшавии воситаҳои бонкҳо	Захираҳо барои беқурбшавии гаравҳои дар тавозун ба ҳисоб гирифташуда	Захираҳо барои беқурбшавии ҳисобҳо барои қабул	Ҳамагӣ
Ба санаи 31 декабри с.2016	-	-	-	-
Ташкилкунӣ	-	497	399	896
Хориҷшавӣ	-	(90)	-	(90)
Ба санаи 31 декабри с.2017	<u>-</u>	<u>407</u>	<u>399</u>	<u>806</u>
Натиҷаи татбиқи СБХМ 9	<u>731</u>	-	-	<u>731</u>
ба 1 январи с. 2018	<u>731</u>	<u>407</u>	<u>399</u>	<u>1,537</u>
Ташкилкунӣ	401	97	-	498
Хориҷшавӣ	-	(307)	-	(307)
Ба санаи 31 декабри с.2018	1,132	197	399	1,728

Ташкилкунӣ			37	37
Барқароркунӣ	(1,058)	(150)	-	(1,208)
Хориҷшавӣ	-	(47)	-	(47)
Ба санаи 31 декабри с.2019	<u>74</u>	<u>-</u>	<u>436</u>	<u>510</u>

16. ЗАХИРАҶОИ УМУМӢ

Ба санаи 31 декабри солҳои 2019 ва 2018 Захираҳои умумии Ширкат ба 48,210 баробар буданд. Ин сармоягузори ибтидоии Ширкат ба ширкати муттаҳидшуда мебошад.

17. САРМОЯИ ОИННОМАВӢ

Фонди карзии хурди “ИМОН” дар Ҷумҳурии Тоҷикистон аз соли 1999 фаъолият карда истодааст. Ширкат ҳамчун ташкилоти чамъиятии гайритиҷоратӣ бақайд гирифташудааст. Тибқи қонунгузори ҷумҳурии Тоҷикистон Ташкилотҳое, ки ҳамчун ташкилотҳои чамъиятии гайритиҷоратӣ бақайд гирифта шудаанд, сармояи оиномавӣ надоранд.

18. ӮҲДАДОРИҶОИ МОЛИЯВИИ ШАРТӢ

Ӯҳдадориҳо аз рӯи хароҷотҳои сармоявӣ

Ба санаи 31 декабри солҳои 2019 ва 2018 Ширкат аз рӯи хароҷотҳои сармоявӣ ӯҳдадорӣ надошт.

Ӯҳдадориҳо аз рӯи шартномаҳои иҷораи амалиётӣ

Дар рафти амалиёти ҷорӣ Ширкат барои Саридора бинои кориро ба иҷора мегирад. Ба санаи 31 декабри солҳои 2019 ва 2018 ӯҳдадориҳои Ширкат аз рӯи созишномаҳои ҷорӣ оид ба иҷораи амалиётӣ онқадар назаррас набуданд.

Даъвоҳои судӣ

Дар рафти фаъолияти Ширкат баъзан мизочон ва тарафҳои шартномаҳо (контрагентон) ба Ширкат даъвоҳои пешниҳод мекунанд, Ширкат низ дар навбати худ ба мизочон даъвоҳои пешниҳод менамояд. Тибқи вазъи таърихҳои ҳисоботӣ, Ширкат ба муҳофизатҳои судии зидди вай оғозшуда ҷалб нагардидааст.

Андозбандӣ

Вобаста ба он ки дар қонунгузори тижоратӣ, аз ҷумла қонунгузори андози Тоҷикистон муқаррароте ҳастанд, ки духӯра шарҳ дода мешаванд, инчунин бо назардошти он ки мақомоти андоз вобаста ба фаъолияти Ширкат баъзан худраъёна муҳокимаронӣ мекунанд, агар ягон амали мушаххаси ба шарҳи маънидодӣ қонунгузорӣ асосёфтаи роҳбарияти Ширкат аз ҷониби мақомоти андоз инкор карда шавад, ин боиси ҳисобкунии андозҳои иловагӣ ва ситонидани ҷаримаҳо мегардад. Чунин номуайяни, аз ҷумла, ба баҳогузори воситаҳои молиявӣ, ташаккули ҳаҷми захираҳо оиди беқурбшавӣ барои талафот ва муайянкунии сатҳи бозории нишондиҳандаҳои нархӣ аз рӯи аҳдҳо дахл дошта метавонад. Роҳбарияти Ширкат боварӣ дорад, ки тамоми андозҳои зарурӣ пардохт гардидаанд ва мутаносибан дар ҳисобот ягон ҳел захираҳо ҳисоб карда нашудаанд. Мақомоти андоз метавонад маълумотҳои андозбандироро барои панҷ соли охир тафтиш кунад.

Ҳолати иқтисодӣ

Фаъолияти асосии иқтисодии Ширкат дар қаламрави Ҷумҳурии Тоҷикистон ба роҳ монда шудааст. Аз сабаби он, ки қонунгузорӣ ва ҳуҷҷатҳои меъёрии ба вазъияти иқтисодӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон таъсир расонанда мунтазам тағйир меёбанд, дороиҳо ва амалиётҳои Ширкат дар ҳолати вазниншавии вазъиятҳои иқтисодӣ ва сиёсӣ ба хавф дучор мешаванд.

Муҳити амалиётӣ

Бар хилофи бозорҳои нисбатан инкишофёфта, бозорҳои мамлакатҳои рӯ ба тараққӣ, ба монанди Ҷумҳурии Тоҷикистон гирифтормашавандаи таъсири хавфҳои гуногун, аз ҷумла хавфҳои иқтисодӣ, сиёсӣ, иҷтимоӣ, ҳуқуқӣ ва меъёрий мебошанд. Танзими меъёрий-ҳуқуқии фаъолияти соҳибкорӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳанӯз гирифтормашавандаи тағйиротҳо мебошад. Таъбири гуногуни қонунгузориҳои андоз, асъор ва гумрук, инчунин маҳдудиятҳои ҳуқуқӣ ва фискалӣ (ҳазинаи давлатӣ), ки бо онҳо Ширкати дар Ҷумҳурии Тоҷикистон фаъолият кунанда рӯ ба рӯ мешавад, вучуд доранд. Самти ояндаи рушди Ҷумҳурии Тоҷикистон асосан аз истифодаи чорабиниҳои давлатии иқтисодӣ, андозӣ ва сиёсати пулию қарзӣ, инчунин тағйироти базаи меъёрию ҳуқуқӣ, муайян шуда истодааст.

Қонунҳо ва қонунгузориҳои, ки ба тиҷорат дар Ҷумҳурии Тоҷикистон таъсир мерасонанд, босуръат тағйир меёбанд. Қонунгузориҳои андоз, асъор ва гумрук дар дохили кишвар бо тафсири мухталиф ва дигар мушкилоти ҳуқуқӣ ва молиявӣ, ки ба душвориҳои ширкат дучор мешаванд, дучор меоянд. Самти ояндаи иқтисодии Ҷумҳурии Тоҷикистон аз бисёр ҷиҳат аз тадбирҳои иқтисодӣ, фискалӣ ва пулии аз ҷониби Ҳукумат ва пешрафтҳои ҳуқуқӣ ва танзимшаванда алоқаманд аст.

Ҳисоботи молиявӣ мазкур фарогири ягон тасҳеҳоти дар оянда дар натиҷаи ҳалли номуайянии мазкур зарур мешуда нест. Тасҳеҳоти имконпазир танҳо дар давра ба ҳисобот ворид карда мешаванд, ки инъикоси онҳо яқинан зарур гардида, баҳогузориҳои нишондиҳандаҳои миқдории онҳо имконпазир мегардад.

Ҷубронпазирии дороиҳои молиявӣ

Ба санаи 31 декабри соли 2019 дороиҳои молиявӣ Ширкат 111,956 ҳазор сомони (101,630) ҳазор сомони ба санаи 31 декабри соли 2018)-ро ташкил доданд. Ҷубронпазирии ин дороиҳои молиявӣ пеш аз ҳама аз самаранокии чораҳои бучетӣ, ки дар кишварҳои гуногун барои расидан ба устувориҳои иқтисодӣ нигаронида шудаанд, яъне омилҳое, ки дар доираи назорати Ширкат нестанд, вобаста мебошанд. Ҷубронпазирии дороиҳои молиявӣ аз тарафи Ширкат дар асоси шартҳои, ки ба санаи ҳисоботи мавҷуданд, муайян карда мешавад. Роҳбарияти Ширкат дар асоси ҳолатҳои воқеӣ ва маълумотҳои мавҷуда ақида дорад, ки дар давраи мазкур барои дороиҳои молиявӣ таъсис додани маблағи захира зарурате нест.

19. АМАЛИЁТҲО БО ШАХСОНИ ВОБАСТА

Дар рафти баррасии ҳар як шахсони вобастаи имконпазир диққати асосӣ на ба шакли ҳуқуқӣ, балки ба мазмуну моҳияти ин робитаҳо равона карда мешавад. Ба рӯйхати шахсони вобаста саҳҳомон, аъзоёни шӯрои нозирон, кормандони асосии идорақунанда ва инчунин ҳешовандони наздики онҳо дохил мешаванд.

Дар ҳисобот оид ба вазъи молиявӣ ба санаи 31 декабри солҳои 2019 ва 2018 чунин маблағҳое, ки дар натиҷаи амалиётҳо бо шахсони вобаста ба миён омада буданд, инъикос карда шудаанд.

	31 декабри с. 2019			31 декабри с. 2018		
Амалиёт бо шахсони вобаста	%-и миёна- вазъӣ	Ҳамагӣ аз рӯи категория мутобиқи моддаҳои ҳисоботи молиявӣ	Амалиёт бо шахсони вобаста	%-и миёна- вазъӣ	Ҳамагӣ аз рӯи категория мутобиқи моддаҳои ҳисоботи молиявӣ	
Қарзҳо ба мизочон	252	14.7%	20,737	764	19.7%	15,708
Воситаҳо дар бонкҳо	152	-	4,090	9,591	8%	9,907

Дар ҳисобот оид ба фоида ё зарар ва дигар маҷмӯи даромадҳо барои солҳое, ки 31 декабри 2019 ва 2018 анҷом ёфтаанд, маблағҳое, ки дар натиҷаи амалиётҳо бо шахсони вобаста ба миён омада буданд, чунин инъикос ёфтанд:

	Барои соли 2019 анҷом ёфтааст		Барои соли 2018 анҷом ёфтааст	
	Амалиёт бо шахсони вобаста	Ҷамағ аз рӯи категория мутобиқи моддаҳои ҳисоботи молиявӣ	Амалиёт бо шахсони вобаста	Ҷамағ аз рӯи категория мутобиқи моддаҳои ҳисоботи молиявӣ
Даромадҳои фоизӣ	352	3,909	1,086	3,721
Даромадҳои фоизӣ аз рӯи қарзҳои додашуда	29	3,586	30	2,565
Даромадҳои фоизӣ аз рӯи ҷойгиркуниҳои кӯтоҳмуддат	323	323	1,056	1,156
Харочотҳои амалиёти:	308	1,325	190	860
Музди меҳнати кормандони асосии идорақунанда	308	1,325	190	860

Амалиётҳо бо шахсони вобаста табиатан ба таври зайл ошкор карда мешаванд:

	Тараф	Муносибатҳо
ДОРОИҲО		
Қарзҳои додашуда	Кормандони асосии идорақунанда	Кормандони асосии идорақунанда
Воситаҳо дар ташкилотҳои қарзӣ	ҚСП ТАҚҲ “ИМОН ИНТЕРНЕТШНЛ”	Ташкилоти алоқаманд
ФОИДА ВА ЗАРАР		
Даромадҳои фоизӣ аз рӯи қарзҳои додашуда	Кормандони асосии идорақунанда	Кормандони асосии идорақунанда
Даромадҳои фоизӣ аз рӯи ҷойгиркуниҳои кӯтоҳмуддат	ҚСП ТАҚҲ “ИМОН ИНТЕРНЕТШНЛ”	Ташкилоти алоқаманд

20. СИЁСАТИ ИДОРАКУНИИ ХАВФҲО

Категорияҳои асосии воситаҳои молиявӣ - Ёҳдадорихои асосии молиявии Ширкат дигар ёҳдадорихоро дарбар мегирад. Ширкат дорои дороиҳои гуногуни молиявӣ мебошад, ба монанди воситаҳо дар бонкҳо, қарзҳо ба мизочон, сармоягузориҳо ва дигар дороиҳо.

	31 декабри с. 2019	31 декабри с. 2018
Дороиҳои молиявӣ		
Воситаҳо дар бонкҳо	4,090	9,907
Қарзҳо ба мизочон	20,737	15,708
Сармоягузориҳо	87,182	76,045
Дигар дороиҳо	1	26
	<u>112,010</u>	<u>101,686</u>
Ёҳдадорихои молиявӣ		
Дигар ёҳдадорихо	<u>54</u>	<u>56</u>
	<u>54</u>	<u>56</u>
	<u>111,956</u>	<u>101,630</u>

Идоракунии хавфҳо дар фаъолияти Ширкат нақши муҳим дорад. Хавфҳои асосие, ки ба фаъолияти Ширкат марбутанд, инҳоро дар бар мегиранд:

- Хавфи қарзӣ;
- Хавфи амалиётӣ;
- Хавфи пардохтпазирӣ;
- Хавфи бозорӣ.

Барои таъмини сиёсати самараноки идоракунии хавфҳо Ширкат принципҳои асосии идоракунии хавфҳо муайян кардааст. Мақсади ин принципҳо аз ҳимоя кардани Ширкат аз хавфҳои мавҷуда ва имкон додан барои ноил гардидан ба нишондиҳандаҳои банақшагирифташуда иборат аст. Принципҳои ишорагардида аз ҷониби Ширкат дар рафти идоракунии хавфҳои зерин истифода карда мешаванд:

Хавфи қарзӣ

Ширкат ба хавфи қарзӣ гирифторм шуда метавонад, ин хавф ба он вобаста аст, ки як тараф уҳдадориҳои марбут ба воситаҳои молиявиро иҷро карда наметавонад, ки дар натиҷа тарафи дигар ба зарари молиявӣ рӯ ба рӯ мегардад.

Идоракунии хавфҳо ва мониторинги онҳо аз Ҷониби Кумитаҳои қарзӣ ва Роҳбарияти Ширкат дар доираи салоҳиятҳои муқарраргардида ба амал оварда мешавад. Пеш аз амали бевоситаи Кумитаи қарзӣ Роҳбарияти Ширкат тамоми тавсияҳои марбут ба равандҳои қарзӣ (маҳдудиятҳои, ки барои қарзгирандагон муқаррар карда шудаанд ва ё иловаҳо ба шартномаи қарзӣ ва ғ.)-ро баррасӣ ва тасдиқ мекунад.

Ширкат вобаста ба идоракунии хавфи қарзӣ сиёсатеро таҳия карда баромад, ки он масъалаҳои маҳдудкунии раванди марказонидани ҷузвдони қарзӣ ва таъсис додани кумитаи қарзиро дар бар кардааст, кумитаи мазкур мониторинги хавфро ба амал меорад. Сиёсати қарзии Ширкат аз ҷониби Шӯрои Парасторон баррасӣ ва тасдиқ карда мешавад. Ширкат сатҳҳои хавфи қарзиро тавассути муқаррар намудани меъёрҳои маҳдудкунандаи ҳаҷми хавф, ки дар нисбати як қарзгиранда ё гурӯҳи қарзгирандагон, инчунин аз рӯи секторҳои иқтисодӣ қабул мегардад, ташаккул медиҳад. Нисбати меъёрҳои муқаррагардида мониторинги ҳамарӯзаи хавфҳои воқеӣ ба амал оварда мешавад.

Гирифторм будан ба хавфи қарзӣ дар асоси таҳлили мунтазами қобилияти қарзгирандагон ва қарзгирандагони эҳтимолӣ барои иҷроиши уҳдадориҳои марбут ба пардохти фоизҳо ва маблағҳои асосӣ, инчунин ҳангоми зарурат тавассути тағйир додани ин меъёрҳои қарзӣ назорат карда мешавад. Гирифтормшавӣ ба хавфи қарзӣ инчунин тавассути гирифтани таъминот ва гаравҳое, ки аз тарафи шахсони ҳуқуқӣ ва воқеӣ дода мешаванд, танзим карда мешавад, вале қисми қарздиҳӣ ба қарзҳое рост меояд, ки ба шахсони воқеӣ дода мешаванд (8%), дар нисбати онҳо гирифтани гарав ё кафолат имконнопазир мебошад. Чунин хавфҳо доимӣ мониторинг карда шуда, на кам аз 1 маротиба дар давоми сол таҳлил мегарданд.

Мафҳуми дефолт

Зери мафҳуми дефолт аз тарафи Ширкат эътироф намудани воқеияти аз ҷониби контрагент иҷро накардан ё ба тариқи дахлдор иҷро нанамудани уҳдадориҳои молиявии худ назди Ширкат фаҳмида мешавад.

Дефолт на дертар аз гузаштани муҳлати 90 рӯзи дороии молиявӣ фаро мерасад, ба истиснои ҳолатҳои, вақте ки Ширкат дорои иттилооти асосноку тасдиқшуда буда, намоиш медиҳад, ки истифодаи меъёри дефолте, ки таъхири калони пардохтро пешбинӣ менамояд, бештар мувофиқ мебошад. Истилоҳи дефолте, ки барои мақсадҳои мазкур истифода бурда мешавад, нисбати тамоми воситаҳои молиявӣ марҳила ба марҳила татбиқ карда мешавад, ба истиснои ҳолатҳои, вақте ки иттилоот дастрас гардида намоиш медиҳад, ки истилоҳи дигари дефолт барои муқаррар кардани воситаи молиявӣ бештар мувофиқ мебошад.

Ширкат дефолти контрагентро дар сурати аз ҷониби он иҷро кардани ҳар яке аз меъёрҳои зерин ё ҳарду меъёрро эътироф мекунад, аз он ҷумла:

Меъёри сифатӣ - Ширкат асос дорад ба хулоса ояд, ки аз эҳтимол дур нест, ки контрагент талаби Ширкатро дар ҳаҷми пурра бе татбиқи чунин чораҳо ба амсоли баамалбарории таъминот (дар сурати мавҷуд будани он) иҷро намояд.

Меъёри шумораӣ – Контрагент назди Ширкат қарзи напардохташударо ба муҳлати бештар аз 90 рӯзи тақвимӣ дорад.

Меъёрҳои сифатии эътироф кардани дефолт

Меъёрҳои сифатии эътироф кардани дефолт бо худ таҳлили нишондиҳандаҳои устувории молиявӣ бозоргир будан ва даромадноқӣ, инчунин бозоргирии гаравро ифода дода, муайян кардани қобилияти қарзии онро дар бар мегирад.

Меъёри моҳияти бештар дошта, ки вазъи молиявии контрагентро тавсиф медиҳад нишондиҳандаҳои бардавоми анбӯҳҳои молиявӣ, таъминот бо воситаҳои худ ва сатҳи қарздорӣ ё ўҳдадорӣ мебошанд.

Баҳодиҳии сифатӣ мониторинги амалиётҳои қарзӣ, инчунин назоратро аз болои додани қарзҳо пешбинӣ менамояд.

Ҳолатҳои зерин асоси эътироф кардани дефолт мебошанд:

1. Иҷро накардани шартҳои шартнома

Контрагент шартҳои шартномаро иҷро накардааст (масалан, ковенантҳо), ки дар натиҷа он Ширкат дефолти контрагентро аз рӯи шартнома (тибқи шартҳои шартнома) эътироф карда, пардохти пеш аз муҳлати қарзро талаб кардааст.

Меъёри мазкур дар ҳолати татбиқ мегардад, агар контрагент сари вақт ва дар ҳаҷми пурра талаби Ширкатро дар хусуси пеш аз муҳлати пардохт намудани қарз иҷро накардааст.

Санаи дефолт ба ҳар ҳол рӯзи ба вуқӯъ омадани таъхир аз рӯи талаби пеш аз муҳлати пардохт намудани қарз доништа мешавад.

2. Аз нав ба низомдарории талабот

Ширкат қарор дар бораи аз нав ба низомдарории талаботи бо мушкилотҳои молиявии контрагент асосёфтаре, қабул кардааст, ки натиҷаи он метавонад ба паст шудани ҳаҷми пардохтҳо аз рӯи қарзи асосӣ, фоизҳо ё комиссияҳо ва ё ин ки пешниҳод намудани таъхири қатъӣ оид ба пардохти онҳо оварда расонад.

Санаи дефолт рӯзи қабули қарори аз нав ба низомдарорӣ (якум аз нав ба низомдарорӣ, агар яқчанд ҳолат буд) доништа мешавад.

3. Муфлисшавии контрагент

- Контрагент ё ин ки Ширкат ба суд ариза дар бораи муфлис эътироф кардани контрагент пешниҳод кардааст ё ин ки;
- Контрагент муфлис эътироф шудааст ё ин ки;
- Нисбати контрагент яке аз қоидаҳои муфлисшавӣ қарор карда шудааст ё ин ки контрагент ҳимояи дахлдорро, ки имконият медиҳад аз пардохти талаботи Ширкат раҳо ёбад ё ба таъхир гузорад, дастрас намудааст.

4. Ҳолатҳои дигар

Дар суртаи ошкор гардидани воқеияти бевоситаю бавоситаи шаҳодати эҳтимолияти баланди ба вуқӯъ омадани ҳолатҳои манфӣ, эътироф кардани дефолт метавонад ба тариқи ташкил додани мулоҳизаи дахлдори касбӣ ба амал бароварда шавад.

Ҳангоми ташкил додани мулоҳизаи касбӣ воқеияти зерин ба инобат гирифта мешавад:

- бо талаби Ширкат (ё қарздиҳандагони дигар) нисбати контрагент қарзи ба таъхир гузошта ба вуқӯъ омадааст (оид ба пардохти қарзи асосӣ, фоизҳо, комиссияҳо ва пардохтҳои дигар);

- бо талаби Ширкат захира ё азнав фоизгузори манфӣ бинобар сабаби моҳиятан паст гардидани сифати қарзии нигаронбуда, ташкил карда шудааст;
- талаботҳо аз тарафи Ширкат бо зарари иқтисодӣ фурухта шудаанд (аз нав гузашт карда шудаанд);
- талаботҳо бо шартҳои ба Ширкат бефоидабахш аз нав ба низом дароварда шудаанд;
- дар фаолияти молиявӣ-хоҷагии контрагент тағйиротҳои манфӣ ҷой доранд;
- воқеияти қаллобӣ аз тарафи контрагент (нисбати Ширкат ё шахсони сеюм) ошкор ё тасдиқ карда шудааст.

Санаи дефолт дар ҳолати мазкур рӯзи ташкил додани мулоҳизаи дахлдори касбӣ доништа мешавад.

Меъёрҳои шуморагии эътироф кардани дефолт

Контрагент дар назди Ширкат қарзи ба таъхиргузошта зиёда аз 90 рӯзи тақвими дорад (агар Ширкат маълумоти оқилона ва тасдиқшудаеро дошта бошад, ки барои давраи батаъхиргузори пардохт зиёда аз 90 рӯз пешнибӣ шудааст).

Афзоиши назарраси хавфи қарзӣ

Роҳбарияти Ширкат баҳогузори афзоиши хавфи қарзиро, ки унсури муҳим дар баҳодихии талафоти эҳтимолии қарзӣ мебошад, қабул мекунад. Ҳангоми арзёбии эҳтимолияти зиёд шудани хавфи қарзӣ, ширкат омилҳои зеринро ба назар мегирад:

- Таъхири бевосита қарз аз рӯи ўҳдадориҳои Контрагент назди Ширкат зиёда аз 30 рӯзи тақвими ташкил медиҳад;
- Аз нав ба низомдарории қарз бинобар имконнопазир гардидани хизматрасонии ўҳдадориҳо бо шартҳои ҷорӣ;
- Аз тарафи Ширкат татбиқ кардани тадбирҳои қиддии таъсиррасонӣ барои паст кардани хавфи қарзӣ, ба амсоли назорати (идоракунии) бевосита аз болои фаъолияти амалиётӣ;
- Дар муддати 12 моҳ дар пешистода миқдори маблағи пулӣ, ки барои хизматрасонии ўҳдадориҳо бо шартҳои ҷорӣ нокифоя мебошанд, мавриди пешгӯӣ кардан қарор меёбанд;
- Тағйироти қиддии манфии воқеӣ ё эҳтимолии рейтингҳои қарзии берунаи воситаи молиявӣ;
- Тағйиротҳои номусоиди мавҷуда ё пешистодаи шартҳои тиҷоратӣ, молиявӣ ё иқтисодӣ, кт тавре дар назар дошта мешавад ба тағйироти қиддии қобилияти қарздор оид ба иҷрои ўҳдадориҳои худ оварда мерасонанд;
- Қиддан афзоиш ёфтани хавфи қарзӣ аз рӯи дигар воситаҳои молиявии ҳамон қарздор;
- Пешниҳоди давраи имтиёзӣ оид ба супурдани ҳаққи пардохт;
- Мавҷуд будани маълумот дар бораи ҷалб кардани контрагент ба баррасии судӣ, ки метавонад вазъи молиявии ўро бадтар созад.

Хавфи қарзӣ аз рӯи воситаҳои молиявӣ дар сурате паст мегардад, агар:

1. Хавфи ба вуқӯъ омадани дефолт аз рӯи дороии молиявӣ / ўҳдадорӣ – паст аст;
2. Қарздор захираи устувори қиддӣ дорад, то ки ўҳдадориҳои худро оид ба пардохти маблағи пулӣ бо шартнома пешбинишуда дар ояндаи наздик иҷро намояд; ва
3. Тағйироти номусоиди шартҳои иқтисодӣ оид ба пешбурди фаъолият дар ояндаи дурр метавонанд агар ҳатмӣ ҳам набошад ба паст гардидани қобилити қарздор оид ба иҷрои ўҳдадориҳои худ оварда расонанд.

Ширкат дар доираи фаъолияти худ афзоиш ёфтани хавфи қарзиро аз рӯи облигатсияи давлатӣ, мутаносибан бо асъори миллӣ, инчунин бақияҳо дар муассисаҳои молиявӣ бо рейтингҳои баланди қарзӣ истисно мекунад.

Маълумоти ибтидоӣ ҳангоми баҳодихии зарари эҳтимолии қарзӣ

Маълумоти асосии ибтидоӣ ҳангоми баҳодихии зарари эҳтимолии қарзӣ сохторҳои муваққатии андозҳои тағйирёбандаи зерин мбеошанд:

- эҳтимолияти дефолт (PD);
- сатҳи тарафӣ ҳангоми дефолт (LGD); ва
- андозаи талаботи қарзӣ, ки метавонад бо хавфи дефолт дучор гардад (EAD)

Нишондиҳандаҳои мазкур аз амсилаҳои дохилаи омор ва сарчашмаҳои дигари таърихӣ ба даст оварда шудааст. Онҳо инчунин бо тамоюли макроиқтисодӣ баҳри он тасҳеҳ карда шудаанд, ки иттилооти пешгӯии поёнтар зикршударо инъикос диҳанд.

Дар доираи баҳодиҳии зарари эҳтимолии қарзӣ қарор карда шудааст, ки маҷмӯи портфел ба гурӯҳҳои зайл тақсим карда шавад: қарзҳои истеъмолий, қарзҳо барои тиҷорати миёнаву хурд, қарзҳои сермақсаднок, ташкилотҳои молиявӣ. Тақсими мазкур бо мантиқи иқтисодӣ, ҳамчунин бо дастрасии иттилоот барои анҷом додани чяорабиниҳои баҳодиҳии зарурӣ, асос ёфтааст.

Баҳодиҳии эҳтимолияти дефолт (PD) баҳогузори эҳтимолияти дефолтро ба ҳолати санаи муайян ифода медиҳад, ки он бо чунин асос ҳисобӣ карда мешавад. аз ҷумла:

- амсилаи матритсаи муҳочират барои қарзҳои истеъмолий, қарзҳо барои тиҷорати миёнаву хурд, қарзҳои ипотека ва қарзҳои сермақсаднок;
- амсилаи рейтинги соядор барои ташкилотҳои молиявӣ ва қоғазҳои қиматнок, ки дар он ташкилоти молиявӣ ба ҳайси эмитент баромад мекунад.

Амсилаи матритсаи муҳочират барои қарзҳое, ки дар асоси гурӯҳӣ баҳо дода мешаванд.

Эҳтимолияти дефолти портфели чаканаи қарзӣ ва портфели БКХ (МСБ) дар асоси гурӯҳӣ ҳисобӣ карда мешавад. Методологияро метавон ба як қатор марҳилаҳо тақсим намуд, аз ҷумла:

1. Дар марҳилаи якум маълумот дар бораи ҳар як қарздор дар ҳаёти портфели чаканаи қарзӣ ва портфели БКХ, алоҳида нисбати ҳар як маҳсулоти қарзии Ширкат таъсис дода мешавад.
2. Дар марҳилаи дуюм ҳисоби эҳтимолияти дефолт аз рӯи гурӯҳи қарзҳо, ки ба як маҳсулоти қарзӣ мансубанд, ба амал бароварда мешавад.
3. Сипас, ҳисоби қаблии эҳтимолияти дефолт (1 year PD) барои ҳисобӣ кардани ислоҳот бо дарназардошти пешгӯии макроиқтисодӣ истифода бурда мешавад.
4. Дар асоси пешгӯии макроиқтисодии қабли ҳисобӣ ва саҳеҳ кардашудаи эҳтимолияти дефолт аз рӯи гурӯҳи қарзҳо, ки дар асоси коллективӣ баҳогузорӣ шудааст, эҳтимолияти дефолти қарз дар таомми муҳлати боқимондаи ҳаёти ӯ (lifetime PD) ҳисобӣ карда мешавад.
5. Ҳисоби андозаи LGD – талофи дар сурати ба вуқӯъ омадани дефолт, ки барои қарздори аниқ муқаррар карда шудааст, аз рӯи он захира вобаста аз муҳлати қарзи ба таъхир гузошташуда ҳисобӣ карда мешавад.

Дар доираи таҳлили мазкур бо мувофиқа бо менечменти Ширкат 9 гурӯҳи маҳсулоти қарзӣ дар ҳаёти портфели чакана ҷудо карда шудааст. аз он ҷумла: қарзҳои кишоварзӣ (агрозайми), қарзҳои истесолии кормадон, қарзҳои таълимӣ, қарзҳои истеъмолий, қарзҳо барои беҳтаркунии шароити манзилӣ, сермақсаднок, баро и баланд бардоштани самаранокии барқ ва қарзҳои ипотекаи кормандон. Портфели ҚХБ (МСБ) ҳангоми ҳисобӣ кардани зарари қарзӣ ба ду зергурӯҳ тақсим карда мешавад: қарзҳо барои тиҷорати хурду миёна ва қарзҳо барои рушди микротижорат.

Ҳисоби зарари эҳтимолии қарзӣ дар пешгӯии эҳтимолияти дефолт бо истифодабарии занҷираҳои Марков асос ёфтааст. Услуби мазкур бо имконияти амсилакунонии ҳолати серамали сохтор дар ҷараёни фаъолияти он мавқеъ мегирад. Бо дарназардошти эҳтимолияти ба амал баровардани ин ё он сценарияи рушди ҷараёни иқтисодӣ, метавонад дар бораи ҳолати низоми иқтисодӣ дар тӯли ҳудуди пешгӯии пешниҳод гардида пешгӯӣ кард.

Амсилаи рейтинги соявӣ барои баҳогузори эҳтимолияти дефолти ташкилоти молиявӣ

Амсилаи мазкур бо амсилаи рейтинги соявӣ барои баҳогузори эҳтимолияти дефолти ташкилоти ғайримолиявӣ муқаррароти умумӣ дорад.

Ширкат ҳангоми интиҳобкунӣ меъёрҳои зеринро ба роҳбарӣ гирифтааст:

1. Бонкҳои тиҷоратии давлатҳои дигар (кишварҳои собиқ шӯравӣ, ба истиснои давлатҳои Прибалтика ва Туркманистон): Россия, Қазоқистон, Қирғизистон, Украина, Белоруссия, Арманистон, Гурҷистон, Озорбойҷон, Ўзбекистон, Тоҷикистон мавриди таҳлил қарор дода шудаанд.
2. Ба интиҳобкунӣ танҳо ҳамон бонкҳое, ки рейтинги берунаи дарозмуҳлати як (ё якчанд) агентии пешравӣ ҷаҳонӣ – S&P, Moodys, Fitch-ро доранд, дохил карда шудаанд. Танҳо рейтингҳои аз рӯи ҷадвали байналмиллалӣ ба инбат гирифта шудааст. Дар ҳолати мавҷуд булани якчанд рейтингҳои қарзӣ, бо мақсади амсилаи мазкур, аҳамияти максималии онҳор истифода бурда шудааст.

3. Дар сурате агар рейтинги қарзӣ қабл аз моҳи декабри соли 2016 дода шудааст, бонк ба интиҳобкунӣ бинобар бидуни релевантии чунин рейтинг бо нишондиҳандаҳои молиявӣ барои солҳои 2016-2017, дохил карда нашудааст.
4. Ба интиҳобкунӣ танҳо ҳамон бонкҳое дохил карда шудаанд, ки дар захираи умумӣ дастрасбуда намунаи пурраи МСФО-и ҳисоботи худро барои солҳои 2016-2017 ҷойгир мекунад (аз ҷумла ҳисоботи фосилавии таваққуфшуда).
5. Ба интиҳобкунӣ танҳо ҳамон бонкҳое дохил карда шудаанд, ки дар онҳо маълумот дар бораи сахмиягузоре (сахмиягузороне), ки бонкро мавриди назорат қарор медиҳанд, кушода шудааст.
6. Ба интиҳобкунӣ танҳо ҳамон бонкҳое дохил карда шудаанд, ки нисбати онҳо маълумот дар бораи сармояи кифояи умумӣ барои солҳои 2016-2017 (аз ҷумла ҳисоботи фосилавии таваққуфшуда), мавҷуд мебошад.

Интиҳоби нишондиҳандаҳои регрессӣ қадам ба қадам тибқи меъёрҳои зерин сурат гирифт:

1. баҳогузори аҳамияти омории омилҳои мустақими фаҳмондадиҳии регрессия;
2. баҳогузори нишонаи дахлдори коэффисиенти омил дар амсилаи маънои мантиқии он.

Ба ҳайси амсилаи мустақими тағйирёбандаи чамъбасти истифода бурда шудааст:

1. рейтинги мустақили кишваре, ки дар ҳудуди он ширкат фаъолият дорад;
2. мансубияти ширкат ба гурӯҳи бонкии байналмилалӣ;
3. таҳти назорати давалат қарор доштан;
4. ҳиссаи захиракунӣ аз рӯи портфели қарзӣ;
5. даромаднокии дороиҳо;
6. фарқият байни сармояи кифояи умумӣ ва аҳмияти танзимаи он.

Сатҳи талофи ҳангоми дефолт (LGD) бо худ сатҳи талофиро аз маблағи қарз дар лаҳзаи дефолт ифода медиҳад, бо шарте, ки дар контрагент ҳодисаи дефолт ба вуқӯъ омадааст. Ин нишондиҳандаи талофии воқеиест, ки Ширкат ҳангоми дефолти мизочон мебардорад. Дар доираи баҳодиҳии талофии эҳтимолии қарзӣ Ширкат метавонад яке аз се тарзу услуби зеринро татбиқ намояд:

- LGD иқтисодӣ. Дар асоси анбӯҳи пулӣ, ки дар натиҷаи чараёни кор бо қарзи ба таъхир гузошташуда (ҳаҷми анбӯҳи гумшуда) ба даст оварда шудааст, ҳисобӣ карда мешавад. Дар доираи тарзу услуби LGD иқтисодӣ сатҳи талофӣ аз маблағи қарз дар лаҳзаи дефолт ҳамчун даромади дисконтӣ аз фуруши молу мулкӣ ба гарав гузошташуда ба истиснои хароҷот вобаста ба фурухтани он, муайян карда мешавад. Татбиқи он бо қарздорони институтсионалӣ маҳдуд мегардад.
- LGD оморӣ. Дар асоси таҳлили маълумоти таърихии LGD ва тавсифи воситаҳо ҳисобӣ карда мешавад. Тарзу услуби оморӣ бо коркарди омории маълумот аз рӯи сатҳи руёниши қарз тибқи иттилооти Ширкат вобаста ба дефолти қарздорон ва руёнишҳо асос меёбад. Ҳисобии LGD оморӣ бо дарназардошти шакли таъминоти интиҳобшуда, аз ҷумла кафолати гурӯҳӣ, молу мулкӣ манқул, молу мулкӣ ғайриманқул, таъминоти омехта, кафилий, маснуоти заргарӣ, депозити таъминнашуда, сурат мегирад. Ба ҳайси миқдори дисконткунӣ миқдорри фоизии самаранок аз рӯи қарзи дахлдор истифода бурда шудааст. Барои тамоми намудҳои қарзҳо татбиқ карда мешавад.
- LGD бозорӣ дар асоси нархҳои бозор нисбати облигатсияҳои/заёмҳои монанд, ки дар ҳолати дефолт қарор надоранд, ҳисобӣ карда мешавад. Баҳодиҳии LGD бозорӣ дар асоси маълумотҳои кушодаи таърихӣ ва тадқиқотҳои бонк сурат мегирад. Тарзи мазкур хусусиятҳои хосӣ иқтисодии милли маддӣ назар мекунад ва татбиқи он бештар дар ҳолатҳои дуруст доништа шудааст, вақте ки ҳаҷми маълумот барои ҳисобӣ кардани LGD иқтисоӣ ва оморӣ кифоя намебошад. Татбиқи он бо қарздорони институтсионалӣ маҳдуд мегардад.

Андозаи талабо тибқи қарзӣ, ки метавонад бо хавфи дефолта (EAD) гирифтӣ шавад, бо худ андозаи эҳтимолии мавқеъро, ки бо хавфи қарзи дар санаи фарорасии дефолт дучор мешавад, ифода медиҳад. Ширкат нишондиҳандаи мазкурро барои қарзҳо ҳамчун маблағи бақияи қарз ва фоизҳои чамъшуда, барои хатҳои қарзии қатъӣ ҳамчун маблағи ҳадди пурраи қарз ва фоизҳои чамъшуда ҳисобӣ карда, барои хатҳои қарзии шартӣ EAD-ро ба андозаи маблағи қарзи додашуда ва фоизҳои чамъшуда, барои кафолатҳо ҳамчун маблағи кафолати додашуда татбиқ менамояд.

Ширкат дар доираи фаъолияти худ гурӯҳҳои зеринро ҷудо мекунад: қарзҳои истеъмолий, қарзҳо барои тичорати хурду миёна, қарзҳои сермақсаднок. Гурӯҳҳо барои таъмини он ки мавқеъҳои, ки бо хавфи қарзӣ дучор мешаванд, мунтазам мавриди санҷиш қарор гирифта, дар доираи гурӯҳи муайян тавсифи яхелаи хавфи қарзӣ доштаанд.

Иттилооти пешбинишуда

Тибқи МСФО (IFRS) 9 Ширкат иттилооти пешбинишударо ҳам ба баҳодиҳии ҷиддан афзоиш ёфтани хавфи қарзӣ аз лаҳзаи эътирофи ибтидоӣ, ҳам ба баҳодиҳии талофии эҳтимолии қарзӣ ворид намудааст.

Ширкат мулоҳизаи ташхисиро барои баҳодиҳии иттилооти пешбинишуда истифода мебарад. Баҳогузори мазкур бо иттилоотеро дар бар мегирад, ки аз сарчашмаҳои беруна дастрас гардидааст, асос меёбад. Иттилооти беруна маълумот ва пешгӯии иқтисодиро, ки мақомотҳои давлатӣ ва мақомотҳои танзими пулӣ-қарзии кишварҳое, ки дар он ҷо Ширкат фаъолияти худро ба амал мебарорад, интишор мекунад, ба амсоли БМТ, инчунин сарчашмаҳои берунаи кишвар, ба амсоли Trading Economics, инчунин пешгӯии фарда илмӣ.

Ширкат номгӯи омилҳои асосиро, ки ба баҳодиҳии хавфи қарзӣ ва талофии қарзӣ таъсир мерасонанд аз рӯи портфели воситаҳои молиявӣ муайян карда, ба расмият даровардааст ва аз таҳлили маълумотҳои таърихӣ истифода бурда, алоқамандии тарафайни хавфҳои қарзии микроиқтисодии тағйирёбандаро баҳогузорӣ кардааст. Ба ҳайси омилҳои асосӣ пешгӯии баландшавии қурби USD/TJS ва миқдори асосӣ муайян карда шудааст. Ба асос консеснуси пешгӯии манбавӣ ва консервативии тағйиротҳо гирифта шудаанд.

Баҳисобгирии иттилооти пешгӯӣ дар доираи регрессияи хати серомил сурат гирифтааст. Ба ҳайси ншондиҳандаҳои муқтақими тағйирёбанда нишондиҳандаҳои зерин мавриди санҷиш қарор дода шудаанд:

- ММД (ВВП) ва суръати афзоиши ММД-и (ВВП) асли;
- сатҳи бекорӣ;
- меъёри асосӣ;
- меъёри бозтамвил;
- индекси нархҳои истеъмолий
- мутаносибии қарзи ба таъхир гузошта аз рӯи низоми бонкӣ нисбати қарзи умумии барои давраҳои қаблӣ.

Аз рӯи таҳлили амсилаи тағйирёбанда оид ба аҳамияти омӯрӣ ва мантиқи иқтисодӣ Ширкат амсилаҳои ҷамъбасти тағйирёбандаи зеринро интихоб намудааст:

- а) Қурби USD/TJS барои соли оянда пас аз соли ҳисоботӣ (TradingEconomics).
- б) Тағйирёбии меъёри асосӣ барои соли оянда пас аз соли ҳисоботӣ (TradingEconomics).

Қор бо таъминоти гаравӣ

Барои паст кардани хавфи қарзӣ аз рӯи қарзҳою қафолатҳои додашуда, Ширкат кӯшиш менамояд, ки ба қадри имкон таъминотро дар намуди гарав истифода барад. Гарав дар шаклҳои гуногун, ба амсоли пули нақд, қоғазҳои қимматнок, аккредитивҳо, қафолатҳо, молу мулки ғайриманкул, қарзи дебиторӣ, захираҳо ва дороиҳои ғайримолиявӣ дигар пешкаш мегардад. Сиёсати баҳисобгирии Ширкат нисбати таъминоте, ки ба он дар доираи созишномаҳои қарзӣ бо МСФО 9 пешниҳод карда мешавад, айнан ба сиёсати баҳисобгирӣ тибқи МСФО (IAS) 39 монанд мебошад. Таъминот, агар он ба соҳиби Ширкат руёнида нашуда бошад, дар ҳисобот дар бораи ҳолати молиявӣ Ширкат инъикос намеёбад. Аммо арзиши одилонаи таъминот ба ҳисобкунии ECLs таъсир мерасонад. Ин, чун қоида, бештар дар марҳилаи ибтидоӣ ҳангоми додани қарз баҳо дода шуда, дар асоси ҳар семоҳагӣ аз нав дида баромада мешавад. Ширкат ба қадри имкон маълумоти дастрасшудаи бозориро барои баҳогузори дороиҳои молиявӣ, ки ба сифати таъминот нигоҳ дошта мешаванд, истифода мебарад. Дориҳои молиявӣ дигар, ки арзиши бозорӣ бо осонӣ муайян карда мешударо надоранд, бо истифода аз амсилаҳо баҳогузорӣ карда мешаванд.

Хавфи амалиётӣ

Ширкат гирифтори хавфи амалиётӣест, ки он хавфи пайдоиши талафотеро, ки дар натиҷаи дилхоҳ нуқсонӣ низоми, қатъ гардидани равандҳои дохиливу низоми, хатоҳое, ки одамон содир мекунад ва ё таъсири омилҳои манфии беруна ба миён меоянд, инъикос менамояд.

Сиёсати идоракунии хавфи Ширкат барои ҳаммонанд кардану таҳлил кардани хавф ва муқарраркунии меъёрҳои марбутатаи хавф ва назорат таҳия карда шудааст.

Хавфи бозорӣ

Хавфи бозорӣ хавфи тағйирёбии меъёри фоизӣ, хавфи асъорӣ ва хавфҳои дигари нархиро, ки Ширкат ба онҳо гирифта шуда метавонад, дар бар мегирад. Соли 2019 дар таркиби ин хавфҳо ва усулҳои баҳогузориву идоракунии хавфҳои мазкур дар Ширкат тағйиротҳо ба амал наомаданд, зеро ки Ширкат воситаҳои аз рӯи меъёри шинокунанда ҷалб наменамояд.

Дар ҳолати ҷалб намудани воситаҳо бо миқдори шинокунандаи фоизӣ таваккалҳо аз ҷониби Ширкат бо роҳи дастгирии таносуби зарурӣ байни заёмҳо оид ба миқдорҳои бақайдгирифташуда ва миқдорҳои шинокунанда идора карда мешаванд.

Арзиши одилонаи воситаҳои молиявӣ

Арзиши одилона ҳамчун арзиш, ки аз рӯи он инструмент метавонад ҳангоми анҷом додани аҳдҳо байни тарафҳои ба таври зарурӣ огоҳбуда ва хоҳиши чунин анҷом додани аҳдҳоро дошта бошанд, инчунин тарафҳои аз яқдигар новобаста, ғайри ҳолатҳои фурӯши маҷбурӣ ё барҳамдиҳӣ ба даст оварда мешавад. Арзёбиҳои пешниҳодшуда метавонанд ҷамъи маблағҳоеро инъикос накунанд, ки Ширкат зимни фурӯши воқеии покетиҳои онҳо ё дигар инструментҳои молиявии доштаи ӯ метавонист ба даст оварад.

Арзиши тавозунии воситаҳои пулӣ ба арзиши одилона бинобар кӯтоҳмуддат будани чунин инструментҳои молиявӣ тақрибан баробар аст.

21. ҲИСОБОТИ СЕГМЕНТӢ

Фаъолияти Ширкат қатъиян ба қарздиҳии тиҷоратӣ дахл дошта, дар Ҷумҳурии Тоҷикистон тамаркуз ёфтааст.

22. ҲОДИСАҲО ПАС АЗ ДАВРАИ ҲИСОБОТӢ

Ба ҳолати санаи интишори ҳисоботи мазкури молиявии Ширкат дилхоҳ ҳодисаҳо ва ё додугирифтӣ муҳиме рӯй надодааст, ки дар ҳисоботи молиявӣ тибқи СБҲМ (IAS) 10 “Ҳодисаҳо пас аз давраи ҳисоботӣ” ошкор кардани он зарур бошад.